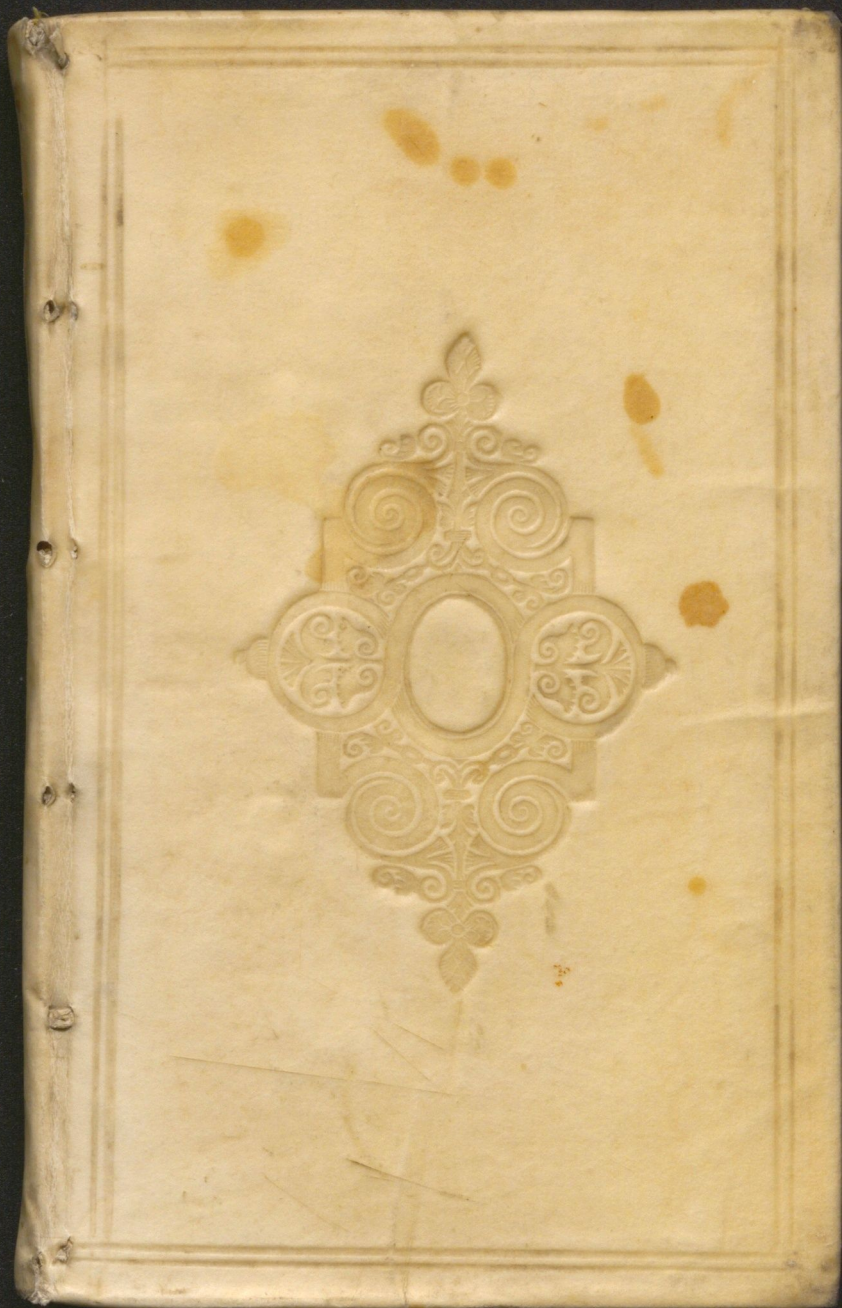
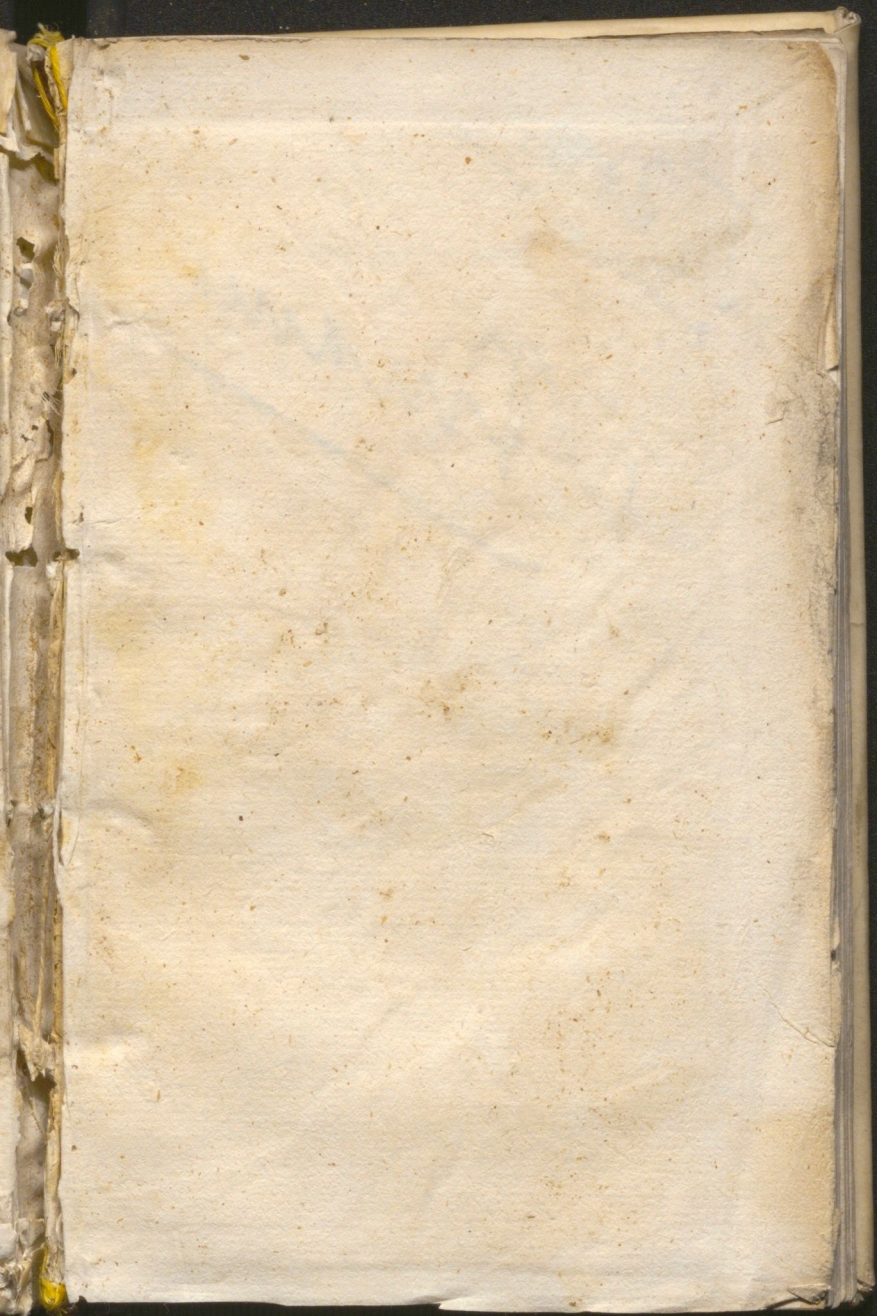

T. 200.

Amann

SIXTINI AMAMA FRISII
D E
RECTA LECTIONE
LINGUÆ SANCTÆ
COMMENTARIOLUS.

*Vbi præcepta Tironibus necessaria
à cæteris distincta sunt.*

VNA CVM

T 200

Nobiliorum & selectiorum

REGVLAR. TEXTVALIVM
SYLLABO.

In quo variis V. & N. Test.
locis lux infertur.

(Frankfurt)

4620)

SIXTINI AMANT TITULI
D E
RECTA LECTIO
LIGUE SANCTE
COMMENTARII
In primis Thomae magistri
et ceteris cunctis partibus
VITAE
Nobilissimus et Reverendissimus
REGULARI TEXTUALIUM
SYLLABO
In quo variis V. J. Top.
locis

X
E
D
C
tia
ba
gr
ill
jod
Ha
qu
rie
gr
co
cog
rio
des
oc
Va
AE

*Egregia Eruditione, humanitate &
politica prudentia præstanti viro,*

D. CORNELIO VANDALIO,

Lingua S. studioso & æstimatori.

CUM in nupero transitu me compellares, Eruditissime VANDALI, prolixus inter nos sermo erat de præstantia Linguae Sanctæ. Erat tibi animus, stabatque sententia ulterius in hac lingua progredi, ejusque accuratius studium adjicere istis disciplinis, quæis ante annos aliquot *egregiorum* viris magnis, Scaligero, Baudio, Heinsio, laudabiliter incubuisti, quarum quoque exercitio ceu innoxio otio, intervalla negotiorum tuorum in longa illa tua peregrinatione; ut lit hoc neges, dispunxisti. Ex eo adeo tenaciter meo animo inhæcisti, ut cogitanti mihi, cuinam hunc commentariolum bono & usui juventutis nostræ Academicæ scriptum, inscriberem, tu primis occurreris. Accipe itaque, Ornatissime Vandali, hoc munusculum serena fronte. Æstima hoc ipsum non à mole, sed animo

22

meo;

meo. Volui enim hoc extare tanquam ^{περὶ}
^{φύσιν} aliquod initæ nuper amicitia, quam
me vivo dissolvi nec velim nec optem. Fran-
nekeræ Frisiorum XIII. Septembris 1620.

Tuus SIXTINVS AMAMA

Ebr. Lit. Professor.

ADMONITIO.

*Quæ caractere huiusmodi, quem
majorem cursivum vocant, exarat a
videbis, Regulae sunt, imprimis Ti-
ronibus ediscenda.*

*Quæ huiusmodi autem, quem cursivum Au-
gustinianum vocant, (superiori cursivo paulo
minor est) excusa sunt, Tiro quoque ad se per-
tinere intelliget.*

At quæ Italico seu Romano impressa
sunt, à Tyrone transiri possunt, imo primâ
atque altera lectione debent. Rationem n.
regularum & polemica quædam continent,
aliaq; ad jucundam theoriam magis, quam
necessariam praxin pertinentia.

Hoc scire te volui Lector,

Alphabetum.

Literæ consonantes xxi i.

Potestas

Nomen. Figura. Primaria. Secundaria.

א	Aleph	א	Vim habet spiritus lenis Græcorum.	1
ב	Beth	ב	β b vel bh	2
ג	Gimel	ג	γ g vel gh	3
ד	Daleth	ד	δ d vel dh	4
ה	He	ה	h spiritus asper Græcorum	5
ו	Van	ו	v conson. digamma Aeolic.	6
ז	Zain	ז	ζ. Z. s inter duas vocal.	7
ח	Hbeth	ח	h. Hb. aspiratio duplex	8
ט	Teth	ט	τ t	9
י	Iod	י	j consonans	10
כ	Chaph	כ	χ ch	20
ל	Lamed	ל	λ l	30
מ	Mem	מ	μ m	40
נ	Nun	נ	ν n	50
ס	Samech	ס	σ s in principio dictionis	60
ע	Ain	ע		70
פ	Phe	פ	φ ph	80
צ	TZade	צ	τσ ts t in ratio	90
ק	Koph	ק	κ k c	100
ר	Resh	ר	ρ r	200
ש	Shin	ש	σ x sch Germanorum	300
ז	Sin	ז	σ s	300
ת	Thau	ת	θ th	400

Sic autem eos computant qui Iudæorum
מגילת דודא traditionem secuti sunt, V.
 Libri Moſis, viii. Prophetarum, ix. Ha-
 giographorum. Octo libros Prophetarum
 diſtinguunt in 4. anteriores & 4. poſterio-
 res, iv. anteriores, Iofua, liber Iudicum,
 ſub quo Ruth, volumen Samuelis & volu-
 men Regum. Vocantur Prophetę anterie-
 res, quod de rebus ante geſtis prophetave-
 rint, id eſt, infallibiliter ex inſpiratione Sp.
 S. ſcripſerint. *Prophetare* enim eſt ſynecdo-
 chicum. interpretamentum Ebraici *נביא*,
 Vide Iohan. 4. 19. iv. poſteriores ſunt Ieſ.
 Ierem. ſub quo & Threni. Ezechiel & *א-
 דמא דעִשְׂרֵי סֵפֶר* .i. volumen 12. Prophetarum.
 ix. Hagiographi, Iob, Pſ. Proverb. Eccleſ.
 Cant. Eſther, Ezras, ſub quo Nehem. Daniel
 & Chronica. Qui 24. numerant, ii ſeorſim
 capiunt Ruth & Threnos, & Hagiographis
 annumerant, ut ſint xi. De hac diſiſione
 vide Hieron. prologum gal. Athan. in Sy-
 nopſi, Merceri proleg. in Genef. Rainold.
 præl. 12. Aretium in Exam. Bucan. in locis
 Comm. &c,

De nominibus literarum.

HOrum quædam ſignificant aliquid, ut
 Aleph, Beth, Daleth, Vau, Chaph, Ain,
 a 4 Phc,

Phe, Koph, Thau, quædam Τεχνικά, ut cætera fere omnia. Quicquid enim hic student plerique Grammatici, nunquam ostendent Gimel significare *Camelum*, Zain *arma*, Cheth, vitam seu feram, Teth, lutum, Iod manum &c. Nominum horum antiquitatem probat Alphabæthum Græcum, ejus n. nomina antiquissima quoque esse testantur authores. Herod. in Terpsich. & Eusebius præpar. lib. 1. &c. asserunt Cadmum primum attulisse literas ex Phœnicia in Græciam, unde & Φοινικῆα γράμματα dicta sunt. Iam verò hunc Cadmum Moſis σύγχρονον fuiſſe docet idem Euseb. præp. lib. 2. Ipsum quoque nomen Cadmus domo Ebraicum est. Est enim idem quod ἀνατολικός, *Orientalis*. Siquidem à קד Oriens, est ימקד.

De figuris.

EBræi plerique eoſq; ſecuti Hieron. præf. in libros Regum, Joſ. Scaliger ad Euseb. Drusiſius, alique ajunt has figuras Babylo-
nias seu Aſſyrias eſſe, & poſt captivitatem
Babylonicam inter Iudæos manſiſſe, olim
alias fuiſſe, eas vid. quibus etiamnum Sa-
maritani utuntur, unde literæ Samaritanæ
dicuntur. Maſius ſcripturam montis Libani
à Thalmudicis vocari aſſerit. Vide eorum
Alpha-

Alphabetum apud Scalig. ad Euseb. p. 105. ubi ostendit quoque, nummos sub Regibus Iudæ & Israel cufos & in terra S. effoslos hos characteres exhibere. Si hoc ira est, tum oportet recentiorum *עֲרֻמָּה* esse *□* clausum in voce Lemarbeh Esai. 9. Nec n. Samaritæ duplex Mem habent. At hoc mihi non fit verisimile. Itaque hîc *עֲרֻמָּה*.

Literæ affinis figuræ diligenter dignoscendæ sunt. Dignosces autem si angulos & quantitatem fueris intuitus. Angulis differunt *□ & Chaph comm. Daleth & Resch: Samech & Mem finale. Sunt enim ij in Beth, Daleth, & Mem recti, in Chaph, Resch, & Samech hebetes seu obtusi.*

Quantitate differunt Zain & Nun finale, Daleth & Chaph finale.

De potestate literarum.

EA duplex est, primaria & secundaria. Secundariam voco, qua numerant. Et sic dividuntur in Monadicas, Decadicas & Centenarias. Numeros compositos ita exprimunt, ut major semper præeat, ut *אב* 31. *יד* 14. atque tum solent Ebræi duas virgulas imponere *יד*. Nota, ubi ad xv. pervenerint, eos non jungere *יד*, sed *יד* est 9. & 6, ne scil. nomen Dei profanent.

Potestatem primariam utcunque exhibuimus. Nos addemus pauca, miscemusq; alia quædam Philologis non futura, uti speramus, ingrata.

1. De duplici potestate quam quibusdam literis ascripsimus, dicitur ad literas Begad-kephath, ubi de Dages lepi agetur, vid. capite XI.

2. Observetur, potestatem quarundam literarum hodie aliam esse ac fuit olim tempore Hieron. Ille enim tres literas χ & ψ eodem modo expressit, vid. per S. ut & LXX. per σ . Vnde Hier. alibi docet Ebræos habere tres S. Hinc errores multi in Antiquitate, inter quos non minimus ille, quo creditum fuit Amos prophetam parentem Iesaiæ fuisse, quia licet hic יִשָּׂי , ille verò אִמּוֹס vocetur, LXX. tamen & veteres Latini utrumque *Amos* vocarunt.

α . Aleph. Cum Paragoge articuli Chaldaici α Alpha, מֶלֶךְ ut à *Melech* Rex, *Malcha*. Hinc est Alpha Græcorum. Sunt qui deducunt ἀπὸ τῆ ἀλφειν , quod est invenio, Etymol. magnum, $\alpha\lambda\phi\alpha$ τὸ στοιχείον ἀπὸ τοῦ ἀλφω τὸ εὐρίσκω, πρῶτον γὰρ τῶν ἄλλων στοιχείων εὐρέθη. α . i. Alpha elementum dictum est ab $\alpha\lambda\phi\omega$, quod est invenio, primum enim inventum est. Sed frustra Græcos hinc $\alpha\lambda\phi\eta\sigma\alpha\varsigma$ se præ-

se prædicare testis mihi est vel solus Suidas,
 Αλφα, inquit, ἀπὸ τῆ ἀλεφ ἐβραϊκῆ τὴν Ἰν-
 κλησιν ἔλαβεν.

Regula orthogr. *Cum nota sit
 spiritus lenis, cavendum est ne ea
 nomina que ab & incipiunt, aspirate
 scribantur.*

*Peccant itaque qui scribunt, Habraam,
 Hesther, Helias, Helohim.*

Reg. orthogr. de He. *Que ab
 n incipiunt aspirari debent.*

*Male ergo Abel scribitur cum in Ebreo sit
 אָבֶל. Hoc imposuit Philoni, qui nomen illud
 אָבֶל .i. iudum interpretatur, .i. esset אָבֶל,
 cum significet idem quod ματαιότης, vanitas.*

Vau) idem quod digamma Æolicum.
 Vocatur Digamma, non a sono, sed a figurâ,
 Est enim Gamma Gammæ superpositum.
 ΔΙΓΓΑ Divæ, ΑΜΠΛΙΑΦΙΤ ampliavit.
 ΑΦΩΣ καὶ ἄνωσ &c. Vide Lips. de pronunt.
 L. L. Scalig. ad Euseb. & Prisc.

Hheth) Hic duo videnda sunt, Pronun-
 ciatio & derivatio. De istâ primum. Illud
 certum est, esse aspirationem duplicem,
 quam melius calamo quam gutture expref-
 feris.

seris. Sic n. exprimes, Hh vel h'. Turcæ & Arabes optime exprimunt. Ipsorum siquidem Hha nostro η respondet. Veteres duobus modis expressere, vel per χ, instar Arabici Cha, quod ab Hha apice distinguitur, unde, *Cham, Chermon, Chebron, Rachab*: vel per aspirationem simplicem, unde, *Ham, Hermon, Hebron*. Nos assuevimus per χ pronunciare. Nunc de hac videamus, hinc est Græcorum ἥτα aspiratione in lenem spiritum versa, atque ab η majusculo, Latina aspiratio η. Hoc Eta in ordine quoq; Ebræorum η respondet, si ἡπίσημον illud ἐξ ἀριθμοῦ vid. ῥ. interjeceris. Sciendum hic tibi est veteres Græcos non habuisse separatas figuras, quæ e & ο longum exprimerent. Pro his enim scribebant ε ψιλὸν & ὀ μικρόν. Vide Platonis Cratyl, Et quidem duplex ee & eo, plane ut veteres Latini, & etiamnum, Belgæ, ex. gr. *breedt/ leedt/ broodt/ loodt*. Quid ergo erat ητα? Erat nota aspirationis, unde ὁ scribebant ηο: ἑκατον ΗΕΚΑΤΟΝ, unde η priscis erat nota centenarii, planè ut Latinis C. centum, M. mille. Testis omni exceptione major Athenæus, οἶμαι τὰς παλαίης διὰ τῆς Η φοιχείας τὴν δασύαν τυπώσασθαι. Διόπερ καὶ Ῥωμαῖοι πρὸς πάντων δασυνομήρων τὸ Η προζέαφισι. Arbitror, inquit, priscos per ele-

mentum

mentum H aspirationem expressisse, ideoque & Latini omnibus aspiratis H præmittunt. Hinc videas priscos ante inventas literas Θ Φ Ψ scripsisse ΤΗΘΟΣ, ΙΗΙΛΟΣ ΚΗΡΟΝΟΣ pro Θεός, Φίλος, χρόνος. Vide Marium Victorinum. Postmodum hoc elementum dispescuere H atque anterior pars pro spiritu aspero, posterior pro leni usurpari & supra literas poni cœpit, quæ figuræ deinde contractæ sunt in has

Regul. Orthogr. *Quæ ab η incipiunt, non debent sine aspiratione efferri.*

Non ergo scribendum *Anna, Ophni, Asidæus*, &c. Sed vide Drusium de 3. Sect. 4. 7.

Teth] hinc Græcorum Θῆρα, sed potestas diversa. Theta n. est τ aspiratum. Teth nunquam. Contra est in Thau & ταῦ.

Iod] hæc omnium literarum minima est, unde Irenæus eam vocat literam dimidiam, dum ait nomen I E S U Ebraicè scribi duabus literis & dimidia. Sic vid. ¹²Ψ, quod ita scribitur cum Apocope literæ ¹³υ ut sexcenta alia, vide Gramm. Chaldaicam Cl. viri Ioh. Drusii præceptoris nostri. Quod autem addit, eas Ebraicè significare *Dominum cæli & terræ*, id intelligendum est eo legendi modo, quo

do, quo singulæ literæ pro integris vocibus
sumuntur, יְהוָה שְׁמִי אֲרָר. Vide Misc. Drus.
Cent. i. 44.

Chaph] non Caph: Respondet Græco
& quod Kimchi Ps. 133 vocat Chaph Græca-
nicum. Valet itaque Chi non K: hoc enim
תִּפְּ Koph respondet.

Nun] ajunt sign. *filium*, id est פִּי. Sed Æ-
gyptii dicunt *Non*, quod nescio unde in Ad-
versariis meis notaverim. An hinc apud nos
Nonna pro *Mortali*? Cui non ergo & *Non-
nus* Monachus? Forte ita fuit. Et suadet id
correlatum ejus *Abbas*, quod *Patrem* si-
gnificat.

Ain] veteres dupliciter hanc literam ex-
pressere, vel per lenem Sp. unde *Arabia*,
Immanuel, vel per G. unde *Gaza*, *Gomorra*,
Gai, &c. Vnde hæc diversitas? Scaliger pu-
tat fuisse olim duplex Ain, quarum alterum
fuerit gutturale, alterum merum G Ger-
manicum. Plane ut hodie apud Arabes,
quibus Ain cum puncto superimposito est
G. Sed in hodierna Scriptura Ebr. nullus
comparat apex *diachitios*. Et veteres in
multis variant; promiscue n. reperias *Gaza*
& *Afa*, *Phegor* & *Phaora*. Hodie plerique
exprimunt per Gn. & in fine per ng. Tole-
randa hæc pronuntiatio vel *diachitios* *evena*.

Si n.

Sī n. cum א vel ה vel ג confundas, major inde sequetur rerum confusio. Et jam ostendimus habuisse aliquid טו γ. Quin & de ה habuisse aliquid, docet vox אֶסְרָא. Sed non ausim sic calamo exprimere. potius negligenda est, vel ad exemplum Vatabli inferenda ipsis literis Latinis, E. g. ער javar. רע Ray. ור vor. Cl. vir, meusque in Arabismo præceptor Th. Erpenius ita pronuntiabat in principio syllabæ, ac si esset a raptissimum, אֵלֵּא Aala: in fine, ut a obscurum, & vix ab e distinguibile, quale in jae, macr, &c. Qui potest, assuescat huic pronuntiationi; hos à tenetis טו γ. affuevimus. Raphelengius, Ain est litera quæ in imo gutturis formari debet spiritu per nares deducto.

Regula Orthogr. Quæ ab Ain incipiunt aspirari non debent.

Ebræi duas aspirationes habent, unam simplicem, א, alteram duplicem אַ, tertiam ignorant. Non ergo scribendum Himmanuel, Harabia, Hezras, Hamos, Hobadia. Præstat Immanuel, Vide Druet de Sectis lib. 4.7. Arabia &c. scribere. Hinc viri docti malunt scribere Ebræus, quam Hebræus. Hæc enim scriptura, quæ aspirat, à Græcis est, cui oppono infinita alia, in quibus non aspirant טו γ. Nomina Ebræa in Græca Script. corruptissima sunt.

Phe]

Phe] non Pe. Sermo enim Ebraeus, teste infinitis locis Hieronymo, Pe Latinum non habet, imò exprimere non possunt istam litteram plerique Orientales. Arabes quoque in suo Alphab. Pe non habent. Hieron. in libro de nominibus Ebr. semper per F expressit. Vide Drusii Alphab. vetus & quæ nos infra de literis Begadchephath.

Koph] valet *κappa* Græcum, K. Latinum, item c ante o & a & u. Corrupte n: hodie ante E & I pronunciant ut S. Vide Lipsium de pronunc. Hier. ut Chaph semper per Ch; ita *ϰ* semper per c simplex in nominibus propriis expressit. *κappa* diversum fuisse a *καππα* eruditè docet Scaliger ad Euseb. p. 108. Interim verum est t̃q̃ *ϰ* potestatem eandem esse cum ea quæ t̃s *καππα* Græcorum. *κappa* erat, teste quoque Hesychio, inversum *πω*, atque character numeri δcccc. Et hinc *καππατις* *ππ* *Ϟ*, non cui Kappa, sed Coppa iniustum erat.

Thau] nec hoc nec Samaritanum figuram crucis habet, quod tamen de Samaritano Iudæus persuaerat Origeni, atque hic Hieronymo, vide Hieron. ad 9. Ezechielis. Samaritanum enim refert Latinum N majusculum. Terrullianus de *τ* Græco accipit, sed ea litera melius antennam, quam crucem

Observatio de Orthographia.

OMnes Orientales lingua, exceptâ solâ AEthiopicâ, scribuntur ac leguntur à dextra sinistram versus, adversus quem scribendi modum temerè disputat Iulius Scab. de causis L.L. cap. 46. Et verissime hic Keckerm. licet duriusculè, Impium esse disputare adversus illud, cuius Deus author est.

De Numero Literarum.

Vide quoq;
Hieron. in
Prol. Galea-
ro & Epiph.
de Mens.

SUNT XXI. Hic numerus atque ordo scomprobantur ex variis locis V. T. & quidem evidentissime ex libro Threnorum & Psalmis, & nominatim Psalmo 119. Eusebii Pamphili *πρὸς παρ.* lib. 10. *ἐστὶ δὲ τὰ πάντα παρ' Εβραίοις στοιχεῖα δύο καὶ εἰκοσι.* Sunt apud Ebræos elementa 22. juxta numerum librorum V. T. Origenes apud Suidam, *ἐκ ἀγνοητέον δὲ ὅς εἰναι τὰς ἐνδιαθέτους βιβλίας, ὡς ἐβραίοις ᾧ διδιδόασιν, δύο καὶ εἰκοσι. ὅσας ἀριθμὸς τῶν παρ' αὐτοῖς στοιχείων ἐστ.* Isidorus Orig. 1. 3. Ebræi 22. *utuntur Elementis secundum V. T. libros.* Nota, numerum literarum nequaquam pro regula Canonis habuisse Ebræos, ut vult Campianus, sed ad hunc numerum à Patribus fuisse allusum & memorie causa literarum numero libros estimasse. Sic au-

ditionis לְסִרְבָּה. Est autem ibi prophetia insignis de Christo. Ebraei agnoscunt Mem clausum innuere rem clausam, non omnibus expositam, sed reductam & interiore quasi sacrariorum clausam. Nostri ad numerum annorum referunt, quibus elapsis Christus esset nasciturus. M in numeris valet 600. Tot a. annos inter hanc prophetiam, quæ revelata est anno 4. regni Achas, & nativitatem Christi effluxisse, docere fatagit Galat. de arcanis lib. 4. cap. 19. Alii volunt innui nasciturum Christum ex Virgine, alii ipsam Mariam denotari volunt. Sunt & qui Mysterium Vocationis Gentium intelligunt. Neh. 2. 13. occurrit Mem apertum. in fine vocis מֵי quo denotari putant & quasi ob oculos poni rupturam murorum Ierusalem. Ego retulerim potius ad Keri & Chethib, ut & אֶכְבֵּר Hagg. 1. 8. Vtrobique ה desideratur in Lectione.

c] Pro his tamen usitatus usurpantur quatuor centenarii קרשת combinati, vid. ה"ה ק. 800. ה"ה ש. 700. ה"ה ר. 600. ה"ה ק. 500. Mille exprimunt per א. Duo millia. א. 3000. א. & c.

Divisio II. *Literæ ratione potestatis, quam habent in legendo, dividuntur in semper mobiles & aliquando quiescentes. Hæ sunt IV.*
vid.

vid. אֵלֶּיךָ, quas memoria causa literas Ehevi vocant.

Nota, moveri est legi; quiescere, non legi. Observa quoque diversam rationem. Mobiles semper moventur, nunquam quiescunt, vid. omnes præter אֵלֶּיךָ. Quiescentes contrà, non inde nomen habent quod semper, sed quod aliquando quiescant, quando a. quiescant, postea docebitur.

Divisio III. Ratione Organorum dividuntur literæ in afficientes unum organum duntaxat, & duo simul. Quæ unum tantum, sunt vel Gutturis, unde literæ Gutturales vocantur, אֵלֶּיךָ, vel labiorum, unde labiales dictæ, בּוֹרֶךְ. Communiter literas Bumaphi vocant.

Quæ duo vid. linguam & palatum simul afficiunt, dividuntur in Supera & Infera. Infera sunt, גִּיחָק, Gichak, vulgò literas palati vocant. Supera sunt vel fixa, vid. דַּתְּנָתְּ, datlenath memoriae causa, vulgò, literæ lingue; vel Mobilia; דִּנְתָּן, vulgò, literæ Dentium vocantur.

Ex his literarum classibus duæ priores maximum usum habent, vid. literæ Gutturis & labiorum. Et quidem literæ Gutturis majorem, quam Tyronibus solet esse gratum. Elias Levita vocat eas אֲוֵתֵית מִכְלָלֹת, literas confusorias, quod vid. Grammaticam.

cam Ebræam, quæ alias futura esset facillima, confundant & subdifficilem reddant. Omnium enim fere anomaliarum origo ab istis est, ut postea apparebit.

Regula. Literæ ejusdem Organi de facili mutantur inter se. Quod etiam in literis Evehi locum habet.

CAP. III.

De Vocalibus in genere.

Vocales dividuntur in	<i>Systaticas</i> , quæ cum consona una pluribusve syllabam constituunt.		
	<i>Asystaticas</i> , quæ statam syllabam cum consona nunquam constituunt. Suntque	Simplices ut Compositæ, vid. ex Scheva & vocali parva.	<i>Scheva, Phathach, furtivum.</i> <i>Chatheph Phathach, Chateph Segol, Chateph Kamets, Grammatici vulgo vocant puncta rapta.</i>

Hæc

Hæc omnia plerique sub generali Pun-
ctorum voce comprehendunt. Atque de
his anceps quaestio & controversia est inter
criticos, quam Theologi quoque fecere
suam. At status controversiæ a plerisque
non bene formatur. Quærent enim an vo-
cales sint coævæ consonis, quasi ullus adeo
unquam ineptierit, ut negaverit vocales,
sine quæis consonæ moveri non possunt,
unde rectè animæ consonantium vocantur,
ab initio fuisse. De figuris itaque vocalium,
non ipsis sonis quaestio est. Sed & hic pec-
cant multi, dum ita quærent, an figuræ istæ
semper fuerint ascriptæ? Ipsi n. Iunius &
Polanus, strenui alias antiquitatis eorum
Patroni, agnoscunt in communi Scriptura
& Bibliis vulgaribus non fuisse ascripta
puncta ob rei difficultatem, sed servata
fuisse semper exemplaria quædam authen-
tica & publica, eaque punctata fuisse. Huc
ergo redibit quaestio, An extriterit ante Hie-
ronymi tempora tale aliquod exemplar, vel
potius, an unquam puncta fuerint consonis
ascripta ante Hieron. quem constat nus-
quam ullius puncti meminisse? Negant
a Zuinglius, *b* Calvinus, *c* Mercerus, *d* Petr.
Martinius, *e* Scaliger, *e* Drusius, *f* Piscator,
Rainoldus in Cens. lect. 32. pag. 278. & alii.

b 3

affir-

a præfat. in
complan.

Esaia.

b in Za-
char. 11. 7.c in mino-
res Prophe-
tas p. 285.
& 292.d in Tech-
nol. cap. 1.e passim in
libris suis.f ad Gen.
15. & abt

affirmant Theologi pleriq; Mihi non est ea fiducia, ut interponam me hęc Palamona.

CAP. IV.

De Vocalibus Syftaticis, quæ peculiariter Vocales vocantur.

Ejusmodi Vocales X. sunt, vid. V. longæ & totidem breves.

Hoc habent Ebræi præ Græcis & Latinis, quod singulorum sonorum quantitatem figura & scriptura distinguant. Latinis enim, ut & priscis Græcis, omnes vocales ancipites sunt, modo longæ, modo breves. Græci postmodum in e & o distinxere.

Vocales longæ.

Kamets magnum,	ⲕ	a Germanicum seu ob- scurum Latini veteres per ā & aa expressere.
Tzeri	Ⲕ	H. e longum. ē aut EE. Sic scribebant felix, quotiēs, unde ortum est, quotiens, quasi vir- gula illa tō n indicasset.
Hæ vocales quas col- ligatas vides sunt per- mutabi- les, quæ observa-	Hhirick longum	ⲕ
		ei: i longum, Iut in pīso, <u>ϣlws.</u>
		Hholem

{	Hholem ix vel 'n	o longum, oo vel o	tio ma-
		mōrari.	gnum
{	Shurek	ix u longum, Latini ve-	usum ha-
		teres expresse, per ũ.	bebit in
		Et uu & ou, unde con-	gressu.
		ravit, juus, oufentina.	

Vocales breves.

Phathach	ⲛ	<i>a clarum, apertum. Rab-</i>
		<i>bini vocant phathach</i>
Sægol	ⲛ	<i>magnum.</i>
		<i>ε ψιλόν, e. Rabbiniis pha-</i>
		<i>thach parvum.</i>
Hirik parvum	ⲛ	<i>i breve.</i>
Camets breve	ⲛ	<i>ο μικρόν.</i>
Kibbutz	ⲛ	<i>υ u Gallicum.</i>

N O T Æ.

1. Observa literam **z** tantum adhibitam ostendendo cujusque vocalis fitui. Omnes subjiciuntur, duabus exceptis, vid. *holem*, & *Schurec*.

2. Kamets magnum] hanc vocalem Syri
constanter efferunt & convertunt in o, un-
de apud ipsos *Odomy*, *attho*, & in N. T. *κορ-
βωνα*. ab Ebr. קָרָבָה. Sic apud Epiph. *Obel*.

3. Tzeri] respondet Græcorum Η. Ἰωάννης, ἡτοιμασέν, ut vel hinc confutari pos

sint qui *η* per *i* efferunt. Kimchi hanc vocalem Kamets parvum vocat, quod non est imitandum.

Hiric longum] expressimus per Græcorum *η*. Ea fuit Veterum & Ebræorum & Latinorum pronunciatio. Ebræorum; testes sunt voces, *χερβεῖμ*, *σεραφεῖμ*, *ἡλει*, *ραββει*, *βααλειμ*, quæ omnia Ebraicè Hirick longo terminantur. Impegerunt hîc itaque Moschopulus & Suidas, qui cum reperirent jam *σεραφεῖμ* *χερβεῖμ*, jam *σεραφῖμ* *χερβεῖμ*, monstruosam differentiam constituere. Moschopuli locus prolixior est, Suidas brevius, *χερβεῖμ* *ἑπὶ τῶν ἐνικῶν*, *διὰ διφθόγγυς*: *πληθυντικῶς*, *δὲ διὰ τῆς i*. id est, *Cherubeim* per *diphth.* *ei* de singularibus dicitur, vel *singulare est*, per *i* vero *plurale*. Latinorum; testis mihi Lipsius de pronunciat. ling. Lat. cap. 8. ubi ait solos omnium Europæorum Britannos bene hanc literam pronunciare, quorum est, inquit, *Ameicus*, *Veita*, *Regeina*, adducitque ex Inscript. vetustis, *feciei*, *Galleis*, *Panceis*, &c. Sed ut olim Latini, ita & nunc Angli in eo peccant, quod omne *i*, etiam breve, per *ei* pronuncient. Expressimus quoque per *i* productam, non ignorantes tamen eam quoq; pro duplici I usurpatam fuisse, ut in, *Oti*, *Paravi*, *Dls*, pro, *Oti*, *Paravi*, *Dijs*, &c. *Holem*]

Holem] scribitur dupliciter, vel cum Vau, vel sine Vau, illud Holem plenum, hoc defectivum dicitur. Massoritæ accuratissime eam differentiam annotavêre.

Shurek] hanc vocalem Veteres aliquando per *Au* exprefsêre, *אֶלְעָזָר* *Autz*, unde *אֶלְעָזָר* Iob. i. i. Iosue filius *נָאֻם* *Naum*, *נָאֻם*, & postea in *u* corrupto, *נָאֻם*.

Chiric longum] hoc scribitur cum Iod ad latus, quò discernitur ab Hiric parvo. Accidit tamen aliquando ut ab Hiric longo absit Iod, quod Massoritæ tum quoque diligentissime annotarunt, ut & contra, quando voces ordinariè defectivè scriptæ plene occurrunt. Non enim ad omne defectivum vel plenum Hiric seu Cholem, notas adjecerunt, sed, verba sunt ferè Eliæ, quandocunque aliqua dictio sæpius occurrebat plenè quam defectivè, tum deficientia annotarunt. Quando contra dictio sæpius occurrebat defectivè quam plenè, tunc plena enumerarunt. Et hic Ebræi sæpe quærunt Mysteria. E. G. Vox *אֶלְעָזָר* & formavit, ubique scribitur defectivè, etiam Gen. 2. 17. ubi de bestiis agitur. At Gen. 2. 7. nec uspiam alibi, ubi de formatione hominis, scribitur plenè cum duobus Iodin, *אֶלְעָזָר*. Vbi R. Sal. observat, duo Iod duo sa-

b s

cula

cula denotare, quibus creatus sit homo, sæculum præsens & sæculum futurum. Bæstias autem uni sæculo tantummodo creatas esse, præsentī videlicet. Sic observant vocem הולדה bis tantum utrinque reperiri plenum, Gen. 2. 4. cum jam absoluta esset mundi creatio, & in fine libri Ruth, ubi memorantur generationes, ex quibus Christus omnium plenitudo, esset procreandus. R. Isaac Caro, *cur omnes ceteræ Tholedoth .i. generationes in scriptura sunt defectivæ?* (scribitur enim ea vox vel הולדה vel הולדות vel הולדה) *Quia cum Deus creasset Mundum, non erat angelus mortis. Ex quo autem peccavit homo, fecit Deus ut Mors imperium in mundum haberet, atque decurtaret omnes generationes. At cum venisset Phares, factæ sunt ejus generationes plenæ, quia Messias ex eo procreandus erat & DOMINVS absorpturus mortem, ut est apud Prophetam. Quomodo autem Chirik longum sine Iod occurrens agnosci debeat, postea docebitur.*

Observationes 3. de Holem.

Aliquando ponitur Holem supra Van, & tamen non est Holem plenum, sed defectivum, id tum cognoscēs, quando aliā vocalem sub se vel immediatē post se habet, ut in

הוה

היה quod plenè scriberetur היה

Aliquando vitio Typographico fit, ut τ scri-
batur pro η , ubi van consonans est, ut in מִצְוֹת
Mitzvoth, quod plenè scriberetur מִצְוֹת.

Aliquando halem concurrit cum puncto de-
xtro sinistrove litera ψ , atque ita duo illa pun-
cta in unum coalescunt. Et quidem hanc coaliti-
onem in dextro cornu factam inde deprehen-
des, quando litera ipsum ψ precedens, punctum
aliud non habet, ut, מֹשֶׁה Mothch, quod plenè
scriberetur מוֹשֶׁה vel מֹשֶׁה. In sinistro autem
cornu factam colliges, quando ipsum ψ pun-
ctum aliud non habet ut שֵׁנִי.

De Kametz brevi.

Camets breve sine duobus pun-
ctis scribi debet. (τ)

Vide rationes & autoritates apud Cl. Druf.
de recta Lect. ling. Sanct. cap. 14. & Buxtorf,
pag. 29. Gramm. Edit. 2. Errant itaque Gram-
matici omnes, qui vel hanc ejus figuram τ : sta-
tuunt, aut promiscuè scribi posse vel (τ) vel
(τ :) asserunt. Nam duo illa puncta à Typogra-
phis sunt, qui hac duorum punctorum adjectio-
ne consultum voluere Tyronibus, qui aliàs inter
Kamets longum (a) & Kamets breve (o) dis-
cernere non potuissent, atque ita maluere cum

Camets

Kamets raptō quam cum Kamets longo confundere.

NOTA. Vir quidam magnus vel inivitus hoc cogitur agnoscere. Sic enim ille in Grammatica sua inquit, Breve autem τ : ad simplex vocale abjecto Scheva revocatur, quando proximè sequitur alterum Scheva expressum aut subintellectum, nullo intercurrente accentu, Sic ille. At juxta ipsum non occurrit Kametz breve nisi ante Dages vel Scheva. Nec n. agnoscit Kamets breve sub א & נ in נעם, אהל &c. Multo minùs sub ה in אהל & נ in אהל. Quid ergo hoc est? Kamets breve abjicit duo illa puncta & revocatur ad simplex vocale, quando habet post se Dages vel Scheva, si nunquam ponitur nisi ante Dages vel Scheva? Vnde ergo constat ejus figuram esse τ : Vt ut sit, ego puto me ex hisce verbis id posse colligere, Kamets breve nunquam aliter scribi debere, quam sine duobus punctis; Bell. postquam statuisset, de genuina figura τ Kamets aliquando demi duo puncta, dedissetque regulas, quibus illud Kamets tum dignosci posset a Kamets longo, in Appendice denuò eò relabatur, ut asserat, in correctissimis Exemplaribus scribi cum duobus punctis, ne putaretur esse τ longum, quando ex litera

proximè

proxime sequenti Euphoniæ causa excidit Dages. Sed rogatum velim Bellarm. an Dages excidere soleat ex aliis literis quam Schevatis. Non dicet opinor. Manet itaque tunc semper Sheva, etiamsi Dages exciderit. Ipse autem sequens Sheva nullo interjecto accentu pro *διανεμῶ* Camets brevis attulerat.

Sed quomodo dignosci possit Kamets breve a Kamets longo & sciri queat, ubi O ubi A pronunciandum sit, postea tradetur.

CAP. V.

DE SYLLABA.

Habuimus ita Consonantes & vocales systematicas. Ex his constantur Syllabæ, quarum aliæ sunt puræ, quæ vid. ex una consona, unaque vocali constituuntur, כב nullius servilis puncti indigæ: aliæ mixtæ .i. ex duabus pluribusve consonis, una vocali mediante, conflata, ut כבנו לפקוד. Atque hic operas suas præstant Scheva, ejusq. vicaria, Phathach furtivum, puncta rapta, Mappic & Dages. Grammatici hæc omnia punctorum servilium nomine comprehendunt: nobis horum punctorum situm considerantibus duo posteriora, consonantium accidentia; cætera, vocales asystatas, ut capimus, appellare liceat Dicemus autem

autem de singulis ordine, ubi regulam de literis quiescentibus intertexuerimus.

CAP. VI.

De Literis Quiescentibus

CAp. superiori ostendimus quas syllabas Ebraei puras vocent. Ad eas saepe accedunt literae quiescentes, ad substantiam vocum quidem saepe pertinentes, sed in lectione superfluae. Et quia in prioribus diximus Literas illas dici quiescentes, quod aliqui quiescant, ut scias quando quiescant, hanc reg. observa.

Literae quiescent. tunc quiescunt, quando nullo afficiuntur puncto, aut quando in fine dictionis in quasi diphthongos non coalescunt. בָּרָא bara. נָבִיא nabi פִּה phe דִּבְרֵי dibre.

Nulla aff. puncto) sub puncto comprehendendo quoque Scheva & puncta rapta & Mappic q̄ in ך collocari solet, de quo postea.

Aut in fine dictionis) Hoc dixi propter duas literas ך & ם quæ in fine dictionis coalescunt semper cum præced. syllabâ, præter Iod post (..) ם gen. tergum, ם goi gens. At דִּבְרֵי dibre. Et quidem de his prolixius infra.

APPEN-

APPENDIX.

Hæc ad praxin sufficit. Ea quam jam posnam ad theoriam potius spectat, vid.

Literæ Quiescentes sæpius quiescunt in vocalibus magnis, ut נָקִיָּא אֶרֶיָּה בָּרָא. Et tres vid. אֵי aliquando quiescunt in parvis vid. - . . & אֵי quid, פָּרָא onager. ראשון primus פֶּה os oris. At Iod tantum in Sægol & quidem in medio דְּבָרֶיךָ.

N O T Æ

1. Litera א aliquando unâ cum aliâ quiescit in .. ut גִּיא.

2. Litera secunda, videlicet ה quiescit in Kamets vel absconditè vel expresse. Absconditè, ut in אֶת pro אֶתָּה. Regula. *Omne Cametz dictionem terminans includit He*, לֵךְ pro לֵךְ, לֵךְ pro לֵךְ, פָּקֶדֶת pro פָּקֶדֶת. Observe & hoc obiter, nullam puram vocalem terminare vocem præter Kametz, & quidem sub his literis 4. דְּבָרֶיךָ דְּבָרֶיךָ דְּבָרֶיךָ. פָּקֶדֶת. שְׁמֵעוּ. Nam אֶבְרָא ad Keri & Chethib pertinet.

3. א aliquando quiescit in vocali * longa remotâ, interveniente vid. Sheva quiesc. & brevi וִירָא. וִירָא.

CAP. VII.

De Vocalibus assystatis. Et primò de Sheva.

Inter

Inter vocales asystatas quæ syllabam non constituunt, est Scheva (:) Ejus officium est, literæ sub qua ponitur assignare, locum vel in præcedenti vel in sequenti syllaba, atque ita plures consonas cum unâ vocali in unam syllabam compingere. Græci & Latini tale vinculum syllabarum non habent, unde in concursu consonantium sæpe hærent & disputant, utrum consonans aliqua præcedenti, an vero sequenti syllabæ adjici debeat. Vide Antesign. de orthogr.

Scheva duplex, mobile & quiescens.

Mobile trahit literam sub qua ponitur, ad sequentem syllabam: quiescens ad præcedentem.

Vide hac
de re Mar-
tinii Tech-
nol.

Quiescens Scheva non constituere syllabam quivis capit, ut in *bach*. At Mobile (ut & puncta rapta) non facere syllabam multi non possunt capere. 1. quia usus obtinuit, ut pronuncietur per e. 2. quod sæpe interjiciatur inter consonas, quæ in pronunciatione jungibiles non sunt. Vbi ad secundum respondero, satisfactum erit & primo. Sic ergo habendum, Singulas linguas habere suas proprietates. Ecce enim Græci plures consonas in principio syllabæ jungunt quam Latini, ut *παῖς*, *βδελύσσω*, *σθένυμι*. Poloni, Hungari, Bohemi longe plures, nobisque pronuntiari longe difficili-
lores

horesistis. Quid miramur ergo Ebræos jungere R & M in רמז *rmaz*, j conf. & R in רר *rr*, D & B in דבר *dbir*. Hinc coacti fuere Græci Latiniq; vocalem aliquam interjicere ejusmodi consonis, quod non fecêre, cum consonæ ipsis essent jungibiles, Hinc בראשית *brashith* expressere σμῶθ, βρηθ, σμηνλ &c. Vbi tamen in pronuntiatione post σ & β sonus exilis brevissimi & raptissimi ē auditur. Et plerarumque consonarum sonus desinit in exile ē ut Be, Ce, De, Pe, &c. Hic autem sonus minus rapitur quando consonæ durius junguntur, ideoque necessitas nos cogit tum in pronuntiando, tum in scribendo illum per ē exprimere.

SECTIO II

Regulæ de Scheva Mobili.

VT autem scias quando (:) moveatur, quando quiescat, .i. quando literam præcedenti, quando sequenti adjungat, observa has regulas,

Scheva legitur

Initio dictionis	In medio	In fine
Semper. Ratio.	duntaxat	nunquam.
quia non potest literam aliò trahere	his casibus quatuor,	Sed semper quiescit, etiā

quam ad sequentem	(nec enim	geminum קָוָה
syllabam, at illud est	alios ag-	etiam sub li-
officium scheva mob.	nosco.)	tera Dageffata

1. Post vocalem longam non
fultam accentu Grammatico, ut
קָדֵדּוּ pakedu.

Ratio hu-
jus regulæ
petenda ex
natura vo-
calium lon-
garum. Vi-
de cap. 1.

Hic pa constituit syllabam primam, pu-
ram, Kedu vel potius Kdu secundam, mix-
tam, ubi vid. ad syllabam puram a parte
anteriori adieitur alia consona per vocalem
ἀόβρωτον. Et nota benè, quod dicitur, non
fultam accentu Grammatico; si n. is interve-
niat, quiescit Scheva tanquam post voca-
lem parvam, ut אֶרְצָה ar-tza, in terram מְקוֹמָהּ
lemod-na, vel potius, Imod-na quomodo au-
tem accentus Grammaticus agnosci possit
ex professò docebitur c. 13. Hic obiter nota,
In his exemplis inde agnosci Grammati-
cum, quod unus sit in dictione.

2. Post alterum Scheva, ut
יִפְקֵדוּ yph-kdu, vel ut vulgo, yph-kedu.

3. Sub litera notata Dages, ut
דִּבְרֵי dib-beru, vel melius dib-bru,
locuti sunt.

Hæc

Hæ regulæ duæ comprehendi possent sub hac unica; *Scheva legitur post Scheva tam expressum quam subintellectum*. In omni n. litera dageslata fortiter intelligitur Scheva, quod apparet, si resolves eam. in duas, ut דגדג, & quod alibi extat דגדג pro דגדג. Itaque & hoc observa, in regula nos loqui de Dages forti. Non quod sub litera notata Dages leni non legatur Scheva, sed quod illud judicetur ex reg. 2. In medio n. vocis non solet litera Dageslari leniter; nisi post alterum Scheva:

4. *Post accentum Metheg, cum is post (-) vicem supplet Dages fortis, vel litera deficientis, ut המכסה hamechasse tegens: Effet enim המכסה. Sic יראו ij-reu non, יר-ו timebunt, Effet enim יראו. ובילד pro דגדג.*

Non ajo Scheva legi post Metheg simpliciter, sed post Metheg vicarium. Istius regulæ veritas hinc colligitur quod post ejusmodi Scheva litera Begadchephath nunquam habeat Dages leni. Ratio *דאגדג* id quoque suadet in יראו. Si n. legeres יר-ו scheva quiescente, jam significaret, *videbunt*, hinc legendum בלדגה *halelujah*, quando vid. post phathach tale Metheg est. In מהיות non suppletur Dages sed absorbetur.

Hinc per se exit regula de Scheva quiescenti

centi in medio vocis. Eam, etsi superflua sit, ponam tamen,

Scheva in medio quiescit post vocalem parvam, imo & longam accentu Gramm. notatam ut תלמודנה thilmødna.

A P P E N D I X.

Diximus Scheva in fine, etiam geminum semper quiescere. Id multi inficiantur in casu Scheva gemini, putant n. ultimum legi. At pro nobis est ratio; Non n. potest ultima dictionis litera aliò referri quam ad præcedentem syllabam. At hoc est Scheva quiescentis. Possunt & aliæ rationes dari cur Scheva expressum in fine semper quiescat, 1. quia immediate in principio sequentis vocis sæpè sequitur alterum Scheva seu simplex seu compositum, ut יפתאליהם יקחה בנין 1. Reg. 14. 3. Si legas *Iaphthe Elohim*, quæro ad quam syllabam litera n referri debeat. Si erit mobile scheva, necessariò ad sequentem, atque ita duo scheva concurrent. 2. quia post tale scheva sæpè immediatè sequitur Dages lene, quod in superiori exemplo ex 1. Reg. 14. videre est, item יחד בימי יקחה בנין 1. Reg. 14. 3.

S E C T I O

De duplici Scheva quiescenti in
fine dictionis.

Expressum semper invenitur in ך quando-
cunque non habet (ד) וחד סלד. Factum hoc
videtur ad ornatum, ne spatium illud esset ina-
ne. Deinde in ceteris literis Begadchephath,
itemq; cognatis ק & ט, sed non nisi * hoc casu,
quando præcedens litera quoque habet Schewa
aut ejus vicarium Phathach furtivum. כרד ישב
קשט יוסה ישק ישה ידה. De א nescio an repperi-
antur exempla in Biblijs. De א postea dicitur.

Subintellectum est sub omni ultima litera
dictionis mobili, etiam sub literis predictis ex-
tra istum casum, כר אב אל. Cum dico, sub o-
mni ultima litera mobili, excludo literas qui-
escentes אהו quæ quiescentes, וברך נא מר, In
istis enim non subintelligitur scheva, Et rursus
includo easdem, quando in fine dictionis mo-
ventur, ut יהוה יהי jah, Goi Gen.

Clenardus hanc regulam sic expressit. omnis ultima litera virtute continet Scheva, quod Scheva tum demum elucescit, quando aliquid additur, ut ad שֶׁבֶת si addas syllabam, habes שֶׁבֶתִּי.

Excipio
תתתי 2. Sā.

14. 2. &
הַצֶּאֱלֹהִים.

Reg. 17. 13.
ubi juxta A.
nal. debuif-
set anteire
alterum
Scheyz.

Duo principia de Scheva.

1. *Duo Schevaim simul legi non possunt.*

Vbi sub Scheva quoque puncta rapta comprehendo.

2. *Scheva mobile nunquam ponitur sub Gutturalibus.*

Confectaria principii primi.

1. *Duo Schevaim initio dictionis concurrere non possunt.*

Ratio, quia tunc simul legerentur, primum vi regula gen. de Scheva mob. Alterum vi Regula 2. Ideoque tali casu prius solet in vocalem parvam converti. Sed dixerit aliquis, cum in medio dictionis possint concurrere & in fine, cur non & in principio? Resp. esse rationem dissimilem. In medio enim quando concurrunt, tunc prius quiescit, alterum legitur, atque ita literæ quas afficit, ad diversas syllabas relegantur יִפְתְּכֵדוּ jiphkedu. Id vero in principio fieri non potest. Deinde in fine cum duo concurrunt, utrumque

trumque quiescit. Nec id fieri potest in principio, nec enim habent Ebrai syllabas quæ à tribus consonis incipiant. Tot autem opus esset, si locum haberent duo scheva, E. G. סְרַטֻם *stratum*. In fine autem dictionis duobus schevaim duæ consonæ sufficiunt, ut נֶרֶד *Nerd*,

2. Falsa ergo regula eorum qui docent Scheva legi ante א, ut litera ea audiri possit, ut מֵלֵךְ quod legunt, *Maleach*.

Sunt & qui legendum docuere ante Gutturales in genere. Sic dico, si scheva legeretur ante א, sequeretur, duo schevata simul sæpe legenda esse ut מֵלֵךְ מֵלֵךְ,

3. Nec non eorum qui tradunt Scheva legi, si eadem repetatur consonans, ut מֵלֵךְ מֵלֵךְ quod legunt harere.

Sic enim quoque sæpe legerentur duo Schevaim, ut in מֵלֵךְ מֵלֵךְ &c. Fit aliquando, fateor, ut Scheva legatur quando eadem repetitur consona, sed non quia eadem sequitur consona, ut in מֵלֵךְ מֵלֵךְ legitur sub ל, quia est post Meteg vicarium. רַב־Dages.

Confectarium principii secundi.

Errant qui docent sine ulla limitatione Scheva legi post Metheg.

Sic enim legeretur sape sub litera Gutturali, ut in *יהוה. יהוה. יהוה*. Potest hæc regula quoque confutari ex principio primo, post hoc enim controversum Scheva ordinariè est Dages lene in. litera Begadchephath, *יהוה. יהוה. יהוה*.

Potest ergo Scheva quiescens poni sub Gutturali.

APPENDIX.

Errat Bellarmin. & quicumque cum sequuntur, qui putant Sheva quiescere post ש cum initio dictionis pro י ponitur. Exemplum enim quod alibi assert, eum confutat, vid. *יהוה*. Si enim legendum esset *ubderech* scheva quiescente, in י collocandum fuisset Dages lene, quod nec in hoc, nec ullo alio exemplo monstrari potest.

CAP. VIII.

De Phathach furtivo.

Vicem schevatis subintellecti sub tribus literis *והי*, post 4. ultimas vocales longas & Kibbutz vicarium תֵּשֶׁבֶת Shurek, subit Phathach furtivum, quin & idem officium præstat, quod Scheva expressum ex duobus in fine collocatis penultimum. Quod ex his regulis patebit.

Reg. 1. Phathach sub *והי* dictio-
num ul.

num ultimis furtivum est & pronunciari debet ante consonantem, אֱלֹהִים Eloah, non verò, Eloha, מָשִׁיחַ Maschiach, non verò, Mashicha. יִדְעָא Iodeav, non verò, Iodera.

Iam diximus post quas vocales id fiat, nec n. id semper fit. Sed id scire ad praxin nihil attinet. Nota & hoc, nos non loqui de simplici ה, sed de ה Mappicato, de quo postea. Repete & hoc ex præced. hoc phathach non constituere syllabam, quia venit loco Schevatis subintellecti, nec enim aliter potuissent hæ literæ post vocales dictas ex gutture pronunciari. Ma ergo unam, *shiach* alteram syllabam constituit.

Reg. 2. *Phathach sub iisdem literis in dictione penultimis, quotiescunque post se habent & Dages & Sheva, furtivum est, pronunciariq; debet ante consonantem, ut יְחַדְּךָ שְׁלָחַת, qua leges, schala-acht, ij-achd. jada-arth. non verò, schalachat, ijchad, jadarath.*

ע

Hoc

Hoc Phathach locum tantum habet in secunda persona sing. fœm. præteritorum, quorum ultima radicalis est חח & unico futuro Kal Quiesc. Lamed He, unde non reperitur nisi ante ה vel ו. Dicimus autem esse phathach furtivum, quia vicarium est טֵשׁ Sheva, liquet ex analogia; hæc n. verba sunt 2. pers. sing. num. gen. fœmin. debebantque juxta parad. פָּקְדָהּ sic efferri, שָׁלַחַהּ יָרַעַה: יָרַעַה autem est Fut. Kal. contractum, formæ שָׁפַעַה. Quin aliam naturam hujus phathach esse, atque aliter pronunciari debere, quam in particip. fœmininis יִרְעֵת jodáyath, שְׁמַעֵת schomáyath, שִׁלַּחַת scholáhbath, patet ex punctatione literæ ה. Si n. hoc pathach non pronunciaretur ante consonam, non posset locus esse טֵשׁ Dages aut Schevati, nunc autem locus esse potest; שְׁמַעֵת enim perinde pronunciatur, ac si scriptum esset שְׁמַעֵת; שָׁלַחַת ac si esset שָׁלַחַת. Nec repugnat huic rationi punctatio vocis אָרַח. In hac enim voce, ut & voce שְׁחַתִּים est extraordinarium Dages, tantummodo adhibitum, αὐτὸς συγκατατίθηται ἀπὸ δαξίως .i. ad indicandam elisam literam Nun, essent enim אָרַח & שְׁחַתִּים. Thema n. hujus est שָׁנָה iteravit.

Nota quod dixi in Regula, Dages & Scheva: non verò, Dages aut Scheva.

Observa.

Observationes.

1. Phathach furtivum primæ regulæ perit, simulac aliquid additur, a פֿיִת fit פֿיִתות plurale, sic a פֿישׁ fit פֿישׁים &c.

2. Hoc Phathach veteres expressere per E. Noach, Noë; Siloach, Siloë; Manoach, Manoe, Hoseang Hoseë: Sic apud Hieron. אֱלֹעַ Eloë, pro quo Rearinus imperite reposuit אֱלֵא, ex ignorato hoc Archaismo.

CAP. IX.

De Punctis Raptis.

Puncta rapta, seu ut alij vocant, Schevata composita sunt tria,

Chateph Phathach א a breviss.

Chateph Segol א e breviss.

Chateph Kamets א o breviss.

N O T Æ.

1. Vocantur Schevata composita, quod componantur ex Sheva & uno ex tribus vocalibus brevibus א, אֵ, & אֹ brevi. Sunt & qui semiyocales vocant.

2. Hæc inventa sunt in usum literarum gutturalium, quas Scheva mobile omnino non admittere supra ostendimus. Iis ergo loco schevatis mobilis, quando vid. id ex Analogia subjiendum erat, *semper*, & loco schevatis

schewatis quiescentis aliquando subjiciuntur, unde syllabam quoque non constituunt.

De Chateph Kamets.

CAmets, quæ in ordine vocalium parvarum, vocatur Kamets breve, parvum, corruptum, item Camets Chatuph vel Kamets Chateph. Hoc verò vocatur in versis vocibus Chateph Kamets .i. raptum Kamets, ejusque germana figura est (τ.)

Dici non potest, quantam confusionem in Grammaticam Ebræam invexerit falsa hypothesis, quâ creditum est Camets breve scribi genuinè (τ.) cum duobus punctis, vel promiscuè scribi posse τ vel τ: Hinc enim nati sunt tres diversi errores, I. eorum, qui docuere Camets hoc raptum compendio & contractè scribi τ: , cum plenè scribendum esset τ:: II. eorum, qui hoc punctum cum Camets brevi confundentes, duo tantum agnovere puncta Rapta: & τ:, atque hoc pacto multas & miras prerogativas Camets parvo præ ceteris ejus collegis attribuèrunt. III. isque maximè monstrosus, quo vocalium parvarum numerus quinquarius imminutus est, vocalisque quarta Kamets exempta, qua ratione huic tertio puncto rapto omnes proprietates parvarum vocalium.

lium communicatæ sunt, quarum pleræque tales sunt, ut cum proprietatibus punctorum raptorum consistere nullo modo queant. Atque hunc errorem erravit sine exemplo, quod ego quidem sciam, Keckermannus in sua Gramm. Sed quomodo Camets raptum à Camets brevi prout vulgò pingitur, distingui debeat, postea docebitur.

SECTIO II.

De Proprietatibus punctorum raptorum.

1. *Puncta rapta ordinariè & regulariter literis gutturalibus subjiciuntur, alijs vero non nisi irregulariter, ut* רבבות רמון קדשים.

2. *Puncta rapta ante se plerunque requirunt punctum affine; maxime si debebat antecedere Scheva, vel punctum ex eo descendens. Sunt autem puncta affinia: - & - ♪ :: & :: ♪ τ: & τ breve.*

Sic בארמא pro בארמא, באמר pro באמר, בעני pro בעני, נאכל pro נאכל atque hic Hirick sub Nun descendit ex Scheva. Nisi enim in præter. Niphal Kamets sub prima radicali verteretur in Scheva, Nun haberet (:) sic מאסי moösi, formæ פקדי phokdi, quod est à פקיד. Plerique hanc regulam sic tradunt, *Puncta rapta requirunt puncta affinia ante se sub literis servilibus. Sed nec de omnibus* servili-

servilibus est verum, מ enim & ה non accommodant se puncto raptō: nec de servilibus tantum, sæpè enim & sub litera radicali id exigunt, ut מִשְׁחָה מֵאֵי.

Confectarium hujus Regulæ.

Ergo omne Kamets ante Camets raptum breve est, legendumq. אֶהוּ oholo. הֶהוּ hoö-chal נֶעְמִי Noömi.

Hæc regula diligenter notanda est, quia Kamets breve hoc casu nunquam, quod sciam, in libris excusis habet ascripta duo puncta. Typographi enim seu potius isti, quorum ductum Typographi secuti sunt, opinati sunt hoc Kamets esse longum: unde legunt *Naomi Aholo* &c. Cum tamen invetustissimis scriptis sit *Noömi, Oholibama* &c. Sed hujus regulæ veritatem prolixè probant tum authoritatibus, tum rationibus ex analogia verborum & nōminum. Drusius libro de R. L. & Buxt. in Gramm. obijciunt multi accentum interjectum, quod putant Camets produci. At notare te hic velim,

3. *Inter puncta rapta & puncta affinia semper interjici accentum Rhetor.* מֵתֵג מֵתֵג.

Qui accentus cum nunquam producat

ante

- ante -: aut :: ante :: quo privilegio pro-
 ducet ante τ: Illud itaque maneat, quem-
 admodum -: & :: ordinariè punctant li-
 teram præcedaneam puncto affini, vid. - &
 :: ex quo quodlibet istorum compositum
 est, cur non & Camets raptum? nisi dixeris
 τδ Camets raptō affine punctum esse τ
 longum.

4. *Puncta rapta, quando post se habent sche-
 va, non possunt subsistere. Itaque vel amittunt
 ipsa suum Scheva .i. partem ignobiliorem, &
 resolvuntur in vocalem simplicem, ut פֶּשֶׁר
 הָאֶלֶל. Vel amittunt suam vocalem .i. par-
 tem nobiliorem & resolvuntur in simplex Sche-
 va, ut תַּעֲרֹו, נֶאֱשָׁמוּ, &c. Manente nihilominus
 sub litera præcedente eā vocali, quam qualibet
 istarum requirebat, cum accentu Rhetor.*

Nota bene verba ultima. hujus regula.
 Ex iis n. extruitur hoc consuetarium.

*Camets ante Camets vocalem brevem des-
 cendentem ex Camets raptō, breve est, ut
 הָאֶלֶל hoöclū. Hic sub ה est Camets breve,
 quia est ante aliud breve quod descendit ex Ca-
 mets raptō, est n. ab הָאֶלֶל hoöchal.*

Probatur ex Analogia aliorum puncto-
 rum raptorum, si enim in נֶאֱכָל sub Nun
 manet ::, quod erat in נֶאֱכָל, cum א sub se
 haberet plenum ::, si in תַּעֲרֹו sub ה ma-
 net (-)

net (-) quod erat in תעבור, Quid obstat
quominus sub א in אהל, sub ה in האהל sit
Kamets breve, quod erat in אהל & האהל.
Atque hoc potiss. ob eos notavimus, qui
cum in posterioribus duabus vocibus ag-
noscant Kamets breve, sub prioribus tamen
non agnoscunt.

Nota & illud, puncta rapta aliq. in con-
tractione migrare in vocalem simplicem,
sequente scheva subintellecto, ut יעשה pro
יעשה.

C A P. X.

De Consonantium Accidentibus,
& in specie de Mappic.

Consonantibus tria accidunt potissimum;
Mappic, Dages & Raphe.

Mappic vocant punctum impressum litera
in dictionem claudenti, estq. vicarium schevatis
quiescentis, docens literam non quiescere, יד,
אלה, דבריה, תמיה, cui si quid addas mox ap-
parebit (:) ut תמיה. In ציו, תחתיה &c.
Jod non habet Mappic, sed Dages forte.

Habent quidem Ebraei Mappic Jod, sed
ita vocant Jod in fine dictionis quasi-diph-
thongescens. Ajunt punctum in Jod do-
cere literam esse proferendam, quæ aliàs
quiesceret. At hoc satis ostendit punctum
seu vo-

seu vocalis tali Jod immediate subiecta, ut in duobus prioribus exemplis Holem, in tertio Kamets. Annon n. ex vocali i tam colligo, Jod in ו״ו moveri, quam in ו״ו? Et cur, quæso te, non tam Mappic est in Jod, præcedente - ut in ו״ו ubi & similibus, quam præcedente hirik? Ebræis *Mappic* est *edurens, proferens*, habetque in opposito quietem. Unde tot sunt literæ Mappic, quot literæ quiescentes. omnis litera ו״ו mobilis dicitur Mappic latè loquendo. Sed strictè Mappic ה״ו vocatur eo quo dixi modo affecta. item Mappic &, quod in una eademque voce aliquando mobile, aliquando quiescens est, ut in ו״ו & Mappic est, quod quiescens est in ו״ו. Nec non Mappic Jod & Mappic Vau vocant illud Jod & Vau, quod in fine vocum quasi-diphthongescit. Usus tamen obtinuit, ut ה״ו punctatum peculiariter vocetur Mappic He. Forte quod hoc solum productionis seu prolationis haberet signum.

CAP. XI.

DE DAGES.

Dages est punctum in ventre literæ, ו״ו
Extipe i. punctum in ה״ו quod Mappic
vocari diximus. Iucius tamen Dages enuntia-
d rionum

tivum vocat. 2. punctum in ventre literæ i quando vocalem Schurek constituit. Id tum cognoscas, quando precedens consonans vocalem sub se non habet, ut ער. Hic punctum cum Vau constituit vocalem. At in ער est Dages, quia precedit vocalis. Porro hoc Dages est vel ordin. vel extraordinarium.

Dages ordinarium duplex est, Forte & Lene.

Dages forte duplicat literam; דבּר dibber. אֵת attha. atque invenitur in omnibus literis, exceptis quatuor gutturalibus ע, ה, ו, י.

Ideoque vocales breves ante eas dagesfandas producuntur in longas: vid. - in (י) י. & hirc in (י) י breve & (י) in י. Massoritaë notarunt, א quater, & י novies eo insigniri. Sed id planè ἀνομιάν.

Non potest collocari nisi immediate post vocalem, eamq; vel brevem, ut in exemplis allatis, vel longam accentu notatam, ut קָמַח. Hinc omne Camets ante Dages, nullo interveniente accentu breve est רִנִּי ronni. At eo interjecto longum קָמַח.

Sub hac regula comprehendo quoque Dages in מַחֲבֵצַח quod lego Mabbétzang: & מַחֲבֵצַח מַחֲבֵצַח Mattob, nec non in עֲשֵׂה עֲשֵׂה tribus enim prioribus exemplis per Dahie, in quarto per Athemerahik artificiosâ pronunciatione ita coalescunt duæ voces, ut, litera

literæ ך quiescentis nulla ratione habita,
pro una habeantur. Dahic vocant Gram-
matici, cum duæ voces per Maccaph copu-
lantur, quarum prior definit in ך præce-
dente - aut ך׃ aut ך longo & posterior inci-
pit à litera quæ non est gutturalis aut Vau.
Dedimus jam exempla. Athemerachik (.i.
veniens de longe) dicitur iste casus, quando
duæ voces sine Maccaph junguntur, qua-
rum prior definit in ך, vel ך, simulque pe-
riacuta est; tum enim accentus dicitur ve-
nire de longè. Notant & illud Grammatici
ך præeunte (ך) radicale, præeunte verò ך
fervile intelligendum esse. In Dahic illud
discrimen non observatur. Ibi enim ך radi-
cale quoque præeunte, ך locum habet ut
לְעֹשֶׂה. Illud quoque notandum, in Athe-
merahik sub ך comprehendendi quoque Ka-
mets nudum sub ך ך finalibus. In his ך
semper occultè quiescit ך, ut לְעֹשֶׂה pro
לְעֹשֶׂה. Sic לְעֹשֶׂה לְעֹשֶׂה ubi ך est pro ך.

Dages fortè ex literis schewatis sæpè excidit
alleviande pronunciationis ergo, ut לְעֹשֶׂה pro
לְעֹשֶׂה, יִשְׂאוּ pro יִשְׂאוּ.

Hujus Dages triplex usus est, vel enim
adhibetur ad compensationem literæ ab-
sentis & vocatur *amæbæum*; vel ad forma-
tionem & vocatur *characteristicum*; vel ad

Euphoniā, & vocatur *Euphonicum. Iun.*

De Dages Leni.

Dages lene tantum ponitur in sex literis ב כ ג ד פ ת (memoriae causa vocant Begadchephath) earumq; sonum aliā molliorem paululum indurat.

Sunt qui hoc recentiorum inventum putant. Ego puto ea, quæ plerique tradunt de quibuldam ex his literis, fictitia esse. Veteres certe accurati ת nunquam aliter quam per th expresserunt, & Chaph, quam per ch. Iam & illud certum est, Ebræos P Latinum non habere, ut per Dages lene ei non possit tribui sonus τ θ P. Lique hoc quoque ex επφάδα Marc. 7. Si enim sermo Ebræus P haberet, is saltem in Phe fortiter Dageslato audiretur. Si tamen vis aliquod discrimen observare pronuncia ד f. at δ cum Dages leni ph aut potius π φ, ut in Σα-πφω.

*Hoc Dages nunquam ponitur post vocalem sed solet collocari post Scheva quiescens, idque quoq; יוּד vel initio dictionis, ut יוּד vel in medio ut נִכְתֵּב, vel in * fine ut פִּקְרֵי.*

In his enim
Phathach
furtivum est
vicarium
Schevatis
quiescentis.
Vide supra.

Nota initio dictionis collocatum esse quoque post Scheva quiescens, subintelle-ctum videlicet sub ultima præcedentis vo-cis litera. Si enim præcedens dictio desinat in literam quiescentem, non solet litera ini-tialis

tialis Begadchephath dageffari. Hinc sunt regulæ illæ Grammaticorum, *Litera Begadchephath initio dictionis habent Dages lene*, nisi præcedat una ex literis Ehevi; quia vid. eę non habent subintellectum Scheva. nec non & illa, *Litera Begadchephath post Scheva quiescens habent Dages, post mobile Rhapshe*.

Ad primam regulam, denuo annotant IV. loca, quibus litera Begadch. initialis etiam post literas Ehevi habet Dages lene, vid. Mappic, Maphsic, Dahic & Athemerahic.

Mappic vocant, quando dictio præcedens terminatur in הו vel Jod & Vau diphthongescens, istæ enim literæ habent subintellectum Scheva. הוּ מַפִּי. Hinc post הוּ, ut &

הוּ semper Dages lene, quia hoc legitur אֱלֹהִים, illud אֱלֹהֵי. Maphsic, quando in fine

præcedentis vocis est unus ex 5. majoribus accentibus, licet & alii hic locum habeant.

Cætera duo huc alienè afferuntur, quia inurunt literæ sequenti Dages forte, quod

inde apparet, quod etiam Dages ponant in aliis literis quam Begadchephath, ut supra

visum est. Sunt & duo alii casus, quibus initialis litera Begadch. habet Dages l. etiam

præced. litera quiescenti, 1. si litera quiescens habeat ante se (:) ut הוּ מַפִּי. 2. quan-

do initio dictionis concurrunt duæ literæ

d 3

Begad-

Membrum
primum mul-
tas habet ex-
ceptiones,
quas aliquot
regulis com-
plexus est
Buxtorf.

Begadch. ejusdem ordinis, אֶמְנַחֲדָה בְּמִי

Extraordinarium. Dages est in אֶ & שׁ cum suis derivatis, nec enim id forte, nec lene esse potest. In אֶ ratione vocalis antecedentis forte esse posset, in שׁ ratione sequentis; sed hic antecedens punctum, illic sequens obstat. Est itaque tantum positum illud Dages ad indicandam literam elisam. Ut enim אֶ pro אֵ, sic אֶ pro אֵ, quod in Chald. & Syriaco adhuc usitatum est. Sic שׁ est אֵ Th. שֶׁ. Et quis novit utrum & in שׁ non ejusmodi Dages sit!

Appendix de Rraphe.

Rraphe est lenitas immunis à Dages leni. Eam Veteres exprimebant per lineam transversam supra literas Begadchephath poni solitam. Sed quia absentia דָּ Dages satis indicat eam lenitatem, amplius in usu non est.

Observavit Cl. Drusius, in Michlol etiam poni super alias literas, ac proinde etiam indicasse absentiam Dages fortis ab eâ litera quæ debuisset dageffari, ut supra ל in לָוִים. Et illud certum est, apud Grammaticos Ebræos Raphe in opposito quoque habuisse Mappic. Sic Raphe collocarunt super אֶ in

LINGUÆ SANCTÆ.

in לֵךְ ei, Zach. 5. 11. Debuisset enim esse
לֵךְ. Sic in בְּאֵלֵהֶם esset enim בְּאֵלֵהֶם.

CAP. XII.

De Quasi-Diphthongis.

Quasi-Diphthongos in lingua Ebræa consti-
tuunt due literæ Vau & Iod, quæ in me-
dio vocis cum præcedenti vocali coalescentes,
habent expressum Scheva quiescens, ut לֵלֶךְ
לֵלֶךְ. In fine vero subintellectum. Vau
& Iod in fine dictionis quasi-diphthongescentes
à Grammaticis vocantur Mappic Vau & Map-
pic Iod.

Regula de his.

Vau & Iod in fine dictionis sem-
per leguntur & in præcedentem syl-
labam coalescunt, tanquam vocalis
in Diphthongo. שְׁלֹו schlau, coturnix
קָו kau, linea, יוֹ tergum, יוֹ nomen
mensis: שְׁדֵי אֶרֶץ, גְּלוֹי, גְּלוֹי.

Excipe Iod post (..) ut יִדְבָרִי dib-re.

Alii addunt quiescere quoque in Hiric,
יֵ. Sed in talibus Iod vocalem longam
constituit. Observa quoque ex exemplis
allatis, post quas vocales hæc fiat coalitio,

d 4

Vau

Vau vid. post 7.. - & hirc longum. Jod post 7- i & i Nunquam post (..) cum quibuscunque enim vocalibus Vau & Jod in fine coalescunt per Scheva subintellectum, cum iis si in medio coalescant, habent scheva expressum. Unde constat Jod post (-) legi in 777 &c? 1. Quia litera Begadche-phat sequens semper habet Dages lenc. 2. Quia ea in medio occurrens post (-) habet scheva expressum, ut in 777 777 &c. At post 7 sequens Begadche-phath semper est Raphe, nisi aliunde causa sit, vid. à Maphsic &c. Et in medio nunquam apparet scheva, ut 777 templum, non 777.

Vocavi Quasi-Diphthongos, quia veras Diphthongos Ebraeos non habere prolixè docuit Cl. Drusius in libro suo de R. Lectione Linguae Sanct. Vera Diphthongus est sonus ex duabus vocalibus conflatus, unde Bivocalis Lipsio dicta. At in his nec Vau nec Jod vocalis est. Quoties enim aliquid additur, mox ostendunt se consonantes, ut cum à 77 fit 777, à 777 fit 777, à 777 fit 777 imo & Dages accipiunt, ut ad 777 futura contracta, si denuò adjicias 7, habes 777. Simile in Latio est Cui, unde Cuius. Vide Scalig. de causis L. L.

An Diphth.

An Diphthongus in ביהוה &c.

Negant & quomodo legendum sit docent Drusius, Buxtorfius, Scindlerus, &c. Ego unum addam. Aut legendum est *bahova*, aut *Baihova*. Si *Bahova*, tum non est diphthongus & impingitur in principia linguæ, quæ non patitur, ut Jod post phatach quiescat; Si *Baihova*, iterum impingitur in principia, ubi n. auditum, ut Jod in medio diphthongescens non habeat Scheva expressum, maxime cum in absoluta voce יהוה sit Scheva? Quis ergo non videt esse puncta nominis יהוה, quod hoc habet peculiare, ut cum literis וכלב compositum amittat suum chatheph phathach, בארץ &c. Si vero Judæi firmandæ superstitioni suæ scheva sub Jod abstulerunt, miror nulli eam fuisse fiduciam, ablatum ut reponeret.

Nec in ירושלים.

Est enim defecta scriptio. Plena quinques occurrit, ירושלים. Sunt ergo duæ distinctæ syllabæ ל א & jim; non una ל א י מ. Loca defecta ex plenis judicari debent. Ebraei ajunt vocem habere formam pluralis numeri, quod urbs in duas partes quasi divisa esset, superiorem, quæ vocatur *aneg* & *αιρόπολις* & civitas David, Ibi erat Templum & regia Davidis; & Inferiorem, in qua

ד

popu-

populus habitabat. Alii referunt ad duplicem Ierusalem, cœlestem & terrestrem, atque hujus deletionem per deletionem litteræ Jod significatam volunt,

CAP. XIII.

De Accentibus.

Quicquid præter hæc puncta, quæ jam vidimus, apicum lineolarumve occurrit in textu Biblico; accentuum nomine complectuntur Ebraei. Excipio circulum $\circ$ qui vocibus quibusdam superimpositus idem est, quod כֹּחַ scriptum, terminus Massoriticus, eique in margine respondet כֹּחַ id est כֹּחַ lectum.

Accentus dividuntur in Rhetoricos & Grammaticos.

Rhetoricorum officium est condecorare pronunciationem, lectionis cursum regendo; Suntque duo, Metheg ֿ & Maccaph כּ .

Metheg inhibet & quasi suspendit lectionem, unde & nomen habet. מֵתֵג enim frænum significat, unde dictitant, qui legit sine Metheg est sicut equitans sine fræno. Euphonicum vulgo vocant.

Regulæ de Metheg.

i. Tertia syllaba ante accentum Grammaticum, si nec in Dages, nec Scheva desinat, habet Metheg, אִירָשָׁה . Si in Dages vel

vel Scheva desinat, rejicitur ad quartam,
מחלבה.

2. Voces polysyllabæ, si primam Syllabam Dageffatam habeant, Metheg habent, ut sunt voces a, i, conversi. & præp. מ & ה articulo inchoantes, ממחרת.

3. Inter puncta rapta & puncta affinia, semper Metheg est, נעלי. Qui manet tunc quoque, cum punctum raptum resolvitur in vocalem brevem, נעלי. Vide supra.

4. Scheva quiescens sub gutturali positum, regulariter ante se habet Metheg, יהיה.

5. Metheg sæpe supplet defectum literæ Jod, יראו pro יראו. & Vau, ut נבילה pro נבילה. Nam

6. Metheg regulariter ponitur post vocales longas accentu Grammatico destitutas ante Scheva, & tunc Scheva legitur פקדי. Si accentus Grammaticus interveniat, quiescit, ut dictum est p. 34.

Confectarium.

Ergo Camets ante Scheva simplex interjecto Metheg, longum est, & contra, non interjecto Metheg, est breve חכמה hhachema. sapuit. חכמה hhochma, sapientia.

Hoc specialiter norandum fuit de Camets, ob ambiguum ejus potestatem. Cave autem credas Martinio hoc ipsum de quavis vocali

Appendix. Multi numerum accentuum Hæc nihil
 Rhetoricorum sine causa multiplicarunt, dum ad Tyro-
 ex uno Metheg varios fecere. Res ita se habet. nem.
 Massorita accentum Metheg pro diverso situ &
 usu diversis Epithetis insignivère. Adhibitum
 enim interpuncta rapta & affinia vocarunt
 Maärich: Post (.) ante (:) Hiruk: Adjectum
 Schevati vocarunt מַעְיָא Gaäja, quod in nume-
 ris valet 84. Toties enim schevati adjectum
 observarunt Massorita. At Grammatici hinc
 totidem accentus fabricati sunt, in superq. sanx-
 erunt, Hiruk cum frendore, Gaäja cum mugitu
 pronunciandum esse, ac si inde nominum esset
 origo (קִרְקִי enim sign. frendo, ut מַעְיָא in Chald.
 mugio) & in lingua sancta, opus esset præcepto-
 ribus tauris & apris. VVeigam.

SECTIO II.

De Accentibus Gramm.

Accentus Grammatici adhibentur vel ad
 acuendas syllabas, sonique moderationem:
 vel orationis continuationem & distinctionem.

Acuere syllabas commune omnium officium
 est, cujus respectu tonici vocantur, numeran-
 turque vulgò 30. Horum alij supra literas po-
 nuntur, alij infra eas ordini vocalium inse-
 runtur.

Acuunt seu elevant istam syllabam, in qua
 cujusq.

cujusque sedes est, quam ex accuratâ Grammatica facile hauries. In genere hoc nota, sedent eorum esse vel in ultima vel in penultima syllaba; quæ in ultima accentus sedem habent, vocantur voces Milray, מילרַי. Quæ verò in penultima, vocantur voces Milel, penacuta; ut ממלכת בניר.

Ubi illud prætereundum non est, accentus quosdam vel dictionis principio semper collocari, unde *præpositivi* vocantur, vel dictionis fini adhærescere, unde *postpositivi* vocantur, qui tamen non semper vel primam vel ultimam syllabam acuunt, sed eam quam analogia Grammatica requirit. Præpositivi sunt Meaijela, Iethib, & Telischa gedola, nec non in Metricis libris Tipcha. Si ergo in בניר Iethib ponatur sub ב, benè est, locumque suum habet, sed ex accidenti; Si vero in ממלכת adjiciatur initiali Mem, non eam syllabam, sed secundam acuet; quod voces ejus formæ sint penacutæ. Sic si in מילרַי collocetur ante טרַי, aut supra א ponatur Thelischa, tamen ultimam acuet. Postpositivi sunt Segolta, zarka, Telischa parva, & Pastha. Atque hic posterior semper geminatur in vocibus penacutis, ut & acutis Phathach furtivo, geminove Scheva terminantibus. Atque tunc prior sedem

sedem accentus denotat.

Alterum eorum officium est continuare vel distinguere orationem. Dividunturq; hoc respectu in XIX. Reges & XI. Ministros. Ministri continuant, unde ἄρχοι dicuntur: Reges distinguunt, licet dispari potestate. Vulgò hinc ἄρχοι vocant.

Qui maximè distinguunt, ac proinde accentus Magni, item Pausæ vocantur, sunt V. ac proinde Tyronibus maximè notandi, i. Siluk ꝑ constituit sententia perfectæ periodum, unde in ultima vel penultima syllaba versus tantum collocatur, qua ratione à Metheg distingui potest. 2. Athnach ꝑ constituens sententia inchoatæ Colon, nos per duo puncta ferè exprimimus, poniturq; in medio versus. 3. Rebiay ꝑ punctum non ad latus literæ positum ut Holem, aut punctum תְּ Schin, sed medio literæ incubans, constituit sententiæ inchoatæ comma διασημασμένη, (s) 4. Sakeph Katon ꝑ 5. Segolta ꝑ, ambo ejusdem cum 3. potestatis. In libris tamen Poëticis vulgò מְּ dictis .i. Job, Proverbys & Psal. posteriores non eum semper usum habent.

Canones διακριτικοί.

Qui in Biblijs versatur, facile distinguet Grammaticos à Rhetoricis, dummodo duorum Rhetoricorum figuram noverit. Solus Siluk figuram communem cum Metheg habet, sed quomodo

modo invicem dignosci possint, jam diximus.

Quia tamen in libris vulgo editis, characterum inopiâ omnes Grammatici eâdem figurâ, quâ Metheg, notantur, distinguere inter eos harum Regularum ope,

1. Cum unus est accentus in voce, Grammaticus est, nisi sequatur Maccaph, tum si quis erit, pro Rhetorico habendus est.

2. Cum duo sunt in voce, prior est Rhetoricus, posterior Grammaticus, הקרי.

3. Cum tres, duo priores sunt Rhetorici, juxta duas diversas regulas collocati, tertius Grammaticus.

Canones de Accentibus Magnis.

1. Accentus magni, ut & aliquando alii ex Regibus sæpe mutant vocales parvas in longas, & vocales asystatas in systaticas.

2. Quando mutant vocales p. in longas, non fit trajectio, sed retinent locum suum. Mutant autem phathach ultimæ syllabæ thematum & affixi pr. plur. & penultimum in dualibus, nominibusque formæ ה'ית in (τ) מים דברי עמר Segol & phathach Vicarium in nominibus penacutis in (τ) ארת נער. Excipe עסה & אסה, quæ aliàs sunt Milra.

3. Quando vocales asystatas .i. Scheva & puncta rapta mutant in vocales systatatas, fit trajectio ab ultima syllaba, ubi juxta, analo-

analo-

analogiam collocandi erant, ad penult. Et quidem his casibus atq; hoc modo. 1. Scheva ante affixum ך mutant in (·) דָּבָרָה pro דָּבָרָה Sic פִּשְׁעָה pro פִּשְׁעָה Excipiuntur particulæ indeclinabiles, in quæ fit punctorum permutatio ut עָמַר in pausa, pro עָמַר. 2. Camets raptum nominum formæ עָי in Holem, עָי 3. Scheva, item -: & :: vicaria in nominibus formæ עָי in (·) ut עָי. Sic אָי in accentu magno עָי. Quod imitantur futura contracta ab הָיָה & הָיָה. Hinc אָיָה יָהי pro אָיָה יָהי Excipe אָיָה יָהי pro אָיָה יָהי & אָיָה יָהי pro אָיָה יָהי 4. In præteritis, Imperat. & futuris in י, י & ך terminantibus, Scheva sub media radicali collocatum tam mobile quam quiescens redit in eam vocalem unde descendit, phathach porro in (ַ) producto. Exempla vide in Grammat. ad præter. Imp. & futura Kal & aliarum conjug. Sic in Imper. Quiesc. Phe Jod. הָיָה pro הָיָה & הָיָה pro הָיָה. Atque hoc imitantur quædam ex Quiesc. הָיָה, הָיָה, In quibus Jod est vicarium tertiæ radicalis.

Regula de retractione Accentuum.

Cæteri accentus aliquando retrahuntur ab ultima ad penultimam, quo casu vocabulis hirc longo, Tzeri, Shurek & Cholem idem accidit, quod sequente Maccaph.

e

Hæc

Hæc retractio fit 1. propter Vau conversivum in futuris non omnibus, sed iis quæ desinunt in consonam mobilem, precedente gemina vocali longa, וְיִבְרָךְ, וְיִבְרָךְ. Sic וְיִבְרָךְ à וְיִבְרָךְ seu וְיִבְרָךְ. Et וְיִבְרָךְ à וְיִבְרָךְ. Non autem dicimus וְיִבְרָךְ וְיִבְרָךְ quia penultima syll. non habet vocalem longam. In imperf. futuris, ultima וְיִבְרָךְ & aliq. וְיִבְרָךְ, est Phathach.

2. Secundò propter vocem sequentem penacutam vel monosyllabam, ubi hoc iterum requiritur, ut vocalis penultima sit longa & pura, וְיִבְרָךְ, וְיִבְרָךְ, וְיִבְרָךְ.

NB. his casibus accentum magnum non retrahi.

CAP. XIV.

Regulæ aliquot de Syllaba.

1. **V**ocales longæ cum consona sua per se perfectam syllabam constituunt, וְיִבְרָךְ בְּבָבָה.

2. Itaque cum ejusmodi syllaba ad se trahet aliam literam mobilem, quod fit per Dages vel Scheva, ut fiat syllaba mixta, opus est accentu Grammatico, וְיִבְרָךְ, וְיִבְרָךְ. In quibus exemplis ultimis syllabis quidem accedit litera alia, sed immobilis, ideoque accentum non requirit, & syllaba pura censetur. וְיִבְרָךְ &c.

Confectaria

Confectaria duo.

1. Ergo Camets ante Dages vel Scheva positum non interjecto accentu, breve est: interjecto, longum.

Hoc supra in Confect. Reg. 6. de Methieg, annotatum fuit de Scheva. & Methieg. Hic nota; ut productum appareat + ante Scheva, sufficere Rhetoricum; ut tunc visum est: At ante Dages idem ut fiat, opus esse Grammatico, *אֶתְּחִיל לְמַעַן*.

2. Omnes voces quæ desinunt in syllabam ex duabus consonis mediante vocali longa mixtam, sunt Milra .i. accentuantur in ultima, *הַפִּקֵּד דָּבָר*.

3. Quod si accentus ille locum habere non possit in syllaba ista; ubi analogia postulare Dages in litera vocali longa præcedenti adjungenda; convertuntur vocales longæ in breves, ut in Maccaph & retractione accentus supra ostensum est, sic à *הַפִּקֵּדָה* fit *הַפִּקֵּדָה*. Ubi Holem migrat in () quia accentus in eadem syllaba manere non poterat. Sic à *הַפִּקֵּדָה* fit *הַפִּקֵּדָה*. Hinc Dages vocatur hostis vocalium longarum. non n. patitur eas ante se, nisi mediante accentu Grammatico.

4. Kibbutz aliquando vicarium est *הַפִּקֵּדָה*.

Quando vid. sine accentu Gramm. syllabam puram absolvit, ut **נִנְבֵּה**, aut etiam cum accentu, **כִּדְשֵׁה** Metheg hic quoque supplere solet absentiam **וָ** Vau, **גִּבְעֻלֶּחָה**. Vide Reg. 5, de Metheg.

5. *Chiric longum aliquando scribitur sine Iod, quod ne te decipiat observa hanc regulam.*

Omne Hiric dictionem finiens cum accentu, aut in medio occurrens non sequente Dages vel Scheva, longum est, etsi non habeat additum Iod **צִיִּיקִים גּוֹיִים דָּוִד, יִקָּם**

Cum accentu] Dualia ergo omnia desinunt in Hirik parvum, **יִרִים**. Sunt enim omnia penacuta. Sed excipe ab hoc membro priori quadam Monosyllaba, **מִנְעָם אֵם** &c. Licet hæc fere Maccaph post se habeant, quo spoliantur accentu. A posteriori excipe ea in quibus Dages absorbetur, **נֶעַר** **נִאֲזַר** & ubi Metheg defectum supplet, **יִרְשֵׁוּ** ubi longum est.

Vocales breves non absolvunt syllabam per se, sed trahunt ordinariè ad se literam sequentem per Dages vel Scheva, ut **רָנוּ מִלְכֵּוּ** nisi accentum Gramm. habeant, tum enim & illæ, maxime - & **וָ** syllabam absolvunt, **שָׁבַת נֶעַר**, item nisi Dages absorbeatur **נָחִים**

7. Hic Schureck sæpe vicarium est **וָ** (**י**) quod inde deprehendes, quando immediate

diatē post se habet Dages vel Scheva fine.
accentu interjecto הוֹלֵת הַיָּדָה. Item Hiric
longum Hiric parvi, ut בִּזְרָעַל בִּיקְרוּחִיק בִּיחֲרוֹן
pro בִּזְרָעַל בִּיקְרוּחִיק בִּיחֲרוֹן.

CAP. XV.

Recolliguntur regulæ de Camets brevi.

Camets breve in libris vulgatis vel sic (τ)
vel sic (τ:) pingitur. Cum sic (τ) bene: cum
sic (τ:) malè. At cum bene pingitur, confundi-
tur figura cum Camets longo. Vt itaque hoc
casu dignoscas à Camets longo, observa has 3.
regulas, quarum ultima raros casus continet.

I. Omne Camets post quod immediatè sequi-
tur Dages vel Scheva, nullo accentu interjecto,
est (τ) breve, רֹנֵן ronnu, חֹכְמָה hhochma. Ex-
cipitur בַּתִּיִּם batthim, ades.

De hac regula egimus cap. II. 13. & 14.
Tria nota. 1. quod de accentu interjecto
monemus, si enim is adsit, est Camets lon-
gum & (:) sequens mobile. חֶמְאָה bha-chema.
2. per Scheva hic intelligi tam expressum
quam subintellectum, de quo cap. 7. sect. 3.
Atque ita sub hac regula continentur duæ
aliæ, quas seorsim tradunt quidam. 1. Ca-
mets ante Maccaph breve est, ut חֹל chol. 2.
Item (τ) in fine verbi ante consonam mobilem
accentu carentem וַיַּאכֶם vajakom. Utroque

enim

enim casu habet post se Scheva subintelle-
ctum, non item מה, quod leges Ma. nec n.
ibi Scheva subintell. sequitur. Imo ipsum
Dages sub Scheva subintellecto posset com-
prehendi: Resolve n. litteram dageffatam
& apparebit Scheva רבן רבני rob-bu. 3. Nota
vocem immediate, ad excludendos duos
casus Dahic & Arhemerahic ubi mediante
ה aliquando ante Dages נשח נשח geschanna.
תא תא taledabbah.

2. Omne Camels ante Camels raptum bre-
ve est, non obstante accentu. Excipe ך articuli
ך, quod semper longum est, ut ךַּ וְ נֶאֱמָר.
Vide cap. 9. Sect. 2.

3. Camets ante Camets breve descendens ex
Camets ripto breve est, 𐤀𐤍𐤌𐤀 oholcha &c.
Vide ibidem.

Cum a. male pingitur (r.) confunditur cum Camets rpto, ut autem hoc casu dignoscas à Camets rpto, hac Regula suffecerit, Camets rptum post se nunquam habet Dages vel Scheva, Camets breve semper vel Dages vel Scheva post se habet.

Ergo cum legis ^{III} cogita esse r: raptum.

Cum ²² ²³ esse Camets breve & duo puncta tollenda. Camets breve 2. & 3. regulæ huc non pertinet, quia in libris editis nunquam est cum duobus punctis.

F I N I S.

SELECTIONUM
REGVLARVM
TEXTVALIVM,

Quæ ad Grammaticam Ebræam
referri commodè possunt,

SYLLABUS.

C 4

*Pietate & eruditione varia eminentibus
viris - juvenibus.*

D. JOHANNI BONIO } Mid-
D. ANTONIO CLEMENTI } delburg,
Zeland.

*SS. Theol. Candidatis, meis non
ita pridem discipulis,*

S. P.

Biennium jam excurrit, Ornatissimi Ju-
venes, cum ex Scotia, ubi Philosophia
operam dederatis non ignavam, Ebrai-
candi potissimum causâ huc appelleretis,
commendabat vos de optima notâ Rev. &
disertissimus vir, *ÆGIDIUS BUR-*
SIVS, sed efficacius vos commendabat
vestra conversatio & diligentia. Hæc
enim fuit magna, illa inculpata, utraque
exemplaris, Diligentiam in eo probatum
ivistis, quod brevi temporis spatio adeò e-
gregiam consecuti sitis sanctioris istius lite-
raturæ notitiam, ut spondere ausim, dum-
modo eam porro excolatis, vos in ordine
sacro pares paucos, superiores vix ullos ha-
bituros, atque olim Athenis nostris non fu-
turos indecores. Conversatio vestra sancta,
vere theologica, qualem requirit ista pro-
fessio, cui apud nos ignota est? Sobriam &
ab o

73
ab omnibus, quæ aliàs, ut nunc mores mali
sunt, excusare solet adolescentia, alienam
egistis vitam, ab omni pravo sodalitis, ubi
digitum Dei agnoscite, pertinaciter segre-
ges, vocationis vestrę laboribus solummodo
intentis. Hinc non postrema Acad. nostrę
ornamenta estis habiti, mihiq; imprimis,
qui vos penitus novi, adeo fuistis chari, ut
desiderium vestri non exiguum apud me
reliqueritis. Sed ratio studiorum vestro-
rum sic postulabat, & academię verè instar
portuum. Agnoscitis jam, opinor, cur ex
discipulorum meorum numero vos selege-
rim, quibus hunc syllabum inscriberem. Ea
enim jam fecistis in hoc campo spatia, ut
de præceptore quondam vestro possitis ju-
dicare. Et licet loci intercapedine aliquo-
usque jam simus dispreti, volui tamen &
hoc extare mei erga vos amoris pignus.
Valete præclari juvenes, & diurnate. Fra-
nekerę Fris. 20. Octobris 1620.

Vester

S. A M A M A.

ES

Regula

1. Verba Activa sæpe conatum & voluntatem duntaxat significant.

Deut. 28. 68. Vendetis vos & non erit emptor .i. voletis vos vendere, exponetis vos veno. Exod. 12. Si peregrinus fecerit Pascha .i. voluerit facere. Gen. 37. 21. de Ruben, Et eripuit eum .i. voluit eripere. Amos 9. Et si occultaverint se ab oculis meis. Act. 7. 26. Compulit eos ad pacem. Sic p̄ magnificat DOMINVM.

2. Verba Ebraeorum quæ ratione significationis composita sunt, sæpe pro simplicibus ponuntur.

Sic עָשָׂה reverti pro ire, Esth. 2. 14. Et vesperi עָשָׂה revertebatur ad gynæceum secundum, .i. ibat. Sic Ruth. 1. 10. Gen. 15. Ætate quarta redibunt huc .i. venient. Sic & Gen. 24. 5. Sic verba אָלַף ascendo & יָרַד descendo passim adhibentur pro יָרַד eo, nulla habita situs ratione, Iud. 11. 37. יָרַד descendam ad montes .i. ibo. Et 15. 11. descenderunt in summitatem petrae. Ios. 7. 24. ascendere fecerunt eos in vallem Achor. Iohan. 4. 47. rogabat eum ut descenderet.

3. Quando in verbis, Phe & Ain .i. prima & secunda thematis duplicantur, augetur significatio: Quando verò Ain & Lamed,

*Sic עָלַם
פֶּאֵר pro
simplici
Marc. 5. 21.
& 8. 11. &
11. 11. Vide
Bezant.*

Lamed, minuitur.

Exempla membri 1. יָפִיתָ valde pulcher
fuiſti. *Pſ.* 45. אִפְּהָ חֲשֹׁנֶיךָ facies ut multum
creſcat, *Fut. piel pro חֲשֹׁנֶיךָ* Iſai. 17. 11.
שָׁעָה אֶשְׁעֶשֶׂע *Pſalm.* 119. in Beth & Teth. Sic
עָרֶךְ nudatiſſimus אֶרְכָּה *Exempla membri 2.*
שְׁחֲחֻקָּהּ ſubnigra: אֶרְמֹם ſubrufus: יֶרֶקֶר
ſubviridis.

4. Verba Ebræorum aliquando ſunt
prægnantia, ut alterum includant. i. verbum
unum ſæpe pro duobus ponitur. *Pſalm.*
68. לָקַחְתָּ מִתּוֹרָה בָּאָרֶם accepisti dona inter
homines, *Ephes.* 4. 8. dedisti dona homini-
bus: Ergo, accepisti .i. accepisti & distribu-
isti, accepta distribuisti. Sic *Hof.* 14. 2. קָח טוֹב,
Sic, accipies carbones ſuper caput ejus .i.
accipies & pones. *Matth.* 4. 5. וְהוּא ὁ διαβό-
λος & accipit eum Diabolus in ſanctam urbem
.i. acceptum tranſtulit, quod *Lucas* cap. 4. ex-
preſſit per ἀναγαγὼν, ſubducens. *Persius*,
quantum ſitit canis Appula .i. ſitiens exhau-
rit. Vide *Casaub.*

¶ 5. Verba ſæpe includunt verbale.

Pſal. 59. Sacrifica Deo laudem .i. sacrifici-
um laudis. *Pſal.* 13. Ne dormiam mortem,
.i. ſomnum mortis, quod *Ierem.* dixit, dormire
ſomnum ſempiternum.

DE

De Præterito.

1. Præteritum apud Ebræos omnes species præteriti complectitur, *Gen. 2.* Et complevit Deus die 7. opus suum. *i. compleverat.* *Vide Cens. nostram.* Sub præterito comprehendo quoque Futurum conversum in præteritum.

¶ 2. Præterita apud Prophetas creberrimè pro Futuris usurpantur, ad significandam maximam rerum expectandarum certitudinem, *Ies. 9.* Puer natus est nobis &c.

De Participio præsentis.

1. Participia absolutè posita, ut cum nullo verbo cohæreant, causam reddunt antecedentium. *Amos 5. 6.* Quærite Dominum ne findat quasi ignis domum Joseph. 7. vertentes iudicium in absynthium. *i. convertitis enim iudicium &c.* *Amos 8. 13.* In die illa deficient juvenes præ siti. 14. Jurantes per delictum Samariæ. *i. jurant enim &c.*

¶ 2. Sæpe ponitur pro paulò post futuro. *Ion. 1.* invenit navem euntem. *i. jam jam ituram.* *Gen.* Ecce ego pluo. *i. platurus sum.* *Sic in N. T.* Quò ego ascendo &c. *Ascendo ad Patrem &c.* *Eccles. 2. 16.* ימים הבאים dies venientes *i. venturi.* *Sic* ילום הבנה sæculum veniens. *i. futurum.* *Exod. 11. 5.* Usque ad primogenitum Pharaonis שבעה sedentem super

super solium ejus .i. paulo post sessuri, successe-
suri parenti.

3. Pro Infinitivo, Psal. 127. Frustra vobis
est מְשִׁבִּימֵי קִיָּם manicantibus surgere &c. .i. ma-
ne surgere.

4. Pro presente Indicativo cum prono-
minibus.

Sic הוֹלֵךְ אֲנִי vadens ego, ego vado. הוֹלֵךְ אַתָּה
vadis tu, &c. Sic aliquando Præterita quoque
& Futura usurpantur, sed in generalibus sen-
tentijs.

De Infinitivo.

1. Infinitivus pro præterito ponitur. Psal.
8. 2. תָּנִיתָ dare .i. dedisti, posuisti gloriam
tuam. Ier. 14. 5. Exod. 8. 15.

¶ 2. Pro Participio præsentis.

Gen. 8. 5. Et aquæ fuerunt הוֹלֵךְ וְחֹסֵר eun-
do & deficiendo .i. euntes & deficientes, ubi
& alius Ebraismus, pro, magis magisque de-
ficientes.

3. Pro Imperativo.

Exod. 20. 8. זָכֵר recordari .i. recordare
diei Sabbathi. Deut. 5. 12. שָׁמֹר observare .i.
observa Sabbathum. Zachar. 6. 10.

¶ 4. Pro Futuro. 2. Sam. 3. 18. Pl. 77. 2.
Jezech. 11. 7.

¶ 5. Pro Nominibus.

Esth. 1. הִשְׁקֵר propinare .i. propinatio.
Psalms.

De Imperativo.

Imperat. pro Futuro sæpe ponitur.

Deut. 32. 49. Ascende in montem & morere *i. morieris.* Hoc fac & vive. *Prov.* 4. 4. Custodi præcepta mea & vive.

De Futuro.

Futurum apud Ebræos adhiberi solet vel ad denotandum actum continuum, vel fieri solitum, vel debitum.

Continuum] *sic quoque usurpatur præteritum Psalm.* L. I.

Solitum] 1. *Sam.* 20. 5. Cras Kalendæ sunt quibus sedebo cum Rege *i. solitus sum sedere.*

Debitum] *Mal.* 1. 6. Filius honorat Patrem *i. debet honorare.* 2. *Sam.* 13. 12. Non fiet sic *i. non debet sic fieri.* Hinc illustrabis duo loca; *Deut.* 15. 4. Non erit Mendicus in Israel *i. non debet esse, tu curabis beneficentiã tuã, ut non sit.* Simile, non erit scortum in Israel; ne quis hæc accipiat tanquam promissiones. *Malach.* 2. 7. Labia sacerdotum custodient scientiam *i. debent custodire.* Sæpè *n. non custodiunt.* Locus itaque nihil ad infallibilitatem Papæ facit, vide ipsum Riberam *Mal.* 1. Num. 16. *Casaub.* ad *Perf.* p. 179.

Regula

Regule speciales singularum Conjug. Cal.

KAL.

Conjugatio Kal & activa & neutra continet.

Particip. passivum.

Hæc participia sæpe induunt signif. activam. Psal. 103. זָכוֹר recordans. Ind. 8. II. שֹׁכְנֵי habitantes. אֹפֶסֶס oppressor. Atque huc illi spectarunt qui Phariseos Ebraice פְּרוּשִׁים exponunt, expositores, Legis videlicet. Optimè, si non magis usus obstaret quam forma. פָּרַשׁ n. in Kal magis significat separare, unde Pherulhim potius separati, κερχαισμοί. quò forte alludit Paulus Rom. 1. 1. Expositores contra in Piel פִּפְרָשִׁים vocantur.

Infinitivus & Gerundia.

Infinitivi & Gerundia Kal sæpe usurpantur passivè. Gen. 4. vers. ult. Tunc cœptum est קָרָא? pro קָרָא? invocari nomen. DOMINI, Psal. 66. 10. & 42. 4. Prov. 25. 6. Vnde & Philipp. 1. 23. desiderium habens πρὸς τὸ ἀπολῦσαι .i. ἀπολυθῆναι dissolvi. Sic fortè & Gerund. Piel & Hiphil Esth. 7. 4.

NIPHAL.

Hæc conjugatio 1. habet passiva seu patientia ab alio, eaque non formant Imperativum. 2. Patientia à se .i. reciproca, ut קָשַׁף custodivit seipsum, caruit sibi. Atque hæc Imperativos formant. 3. Multa quæ in Kal

in Kal sunt neutra, formant tamen hanc conjugationem, sed tunc vel significatio mutatur, ut נָשָׂא accessit, נָשָׂא exactus fuit, vel ex alia conjug. activa desumitur significatio, ut à קָרַב appropinquavit fit יִקְרַב admotus est, desumptâ significatione ex Hiphil הִקְרִיב admovit.

Participium.

Participia hæc sæpè eam signifi. habent quam apud Latinos verba in *bilis* & *us* desinentia. קִבְיָהוּ contemptibilis, נִפְעָה subsannabilis. Galat. 2. II. $\kappa\alpha\tau\epsilon\gamma\nu\omega\sigma\mu\epsilon\acute{o}\varsigma$, condemnabilis. Vide Bezam. Sic Odyss. γ. $\tau\epsilon\tau\epsilon\lambda\epsilon\sigma\mu\epsilon\acute{o}\varsigma$ perficibile. Virg. pictis conspectus in armis.

P H I E L.

1. Quæ in Kal sunt neutra, hic sunt transitiva sine medio (actio n. transiens aut transit sine medio, ut denotetur causa proxima actionis, aut per alium, seu jussu alterius, ut causa remota & secunda; illa in Piel, hæc in Hiphil denotatur) ut קָדַשׁ sanctus fuit, קִדְּשׁ sanctificavit.

2. Quæ in Kal sunt activa, eorum hic intenditur significatio, ut בִּיקֵר visitavit diligenter, שִׁבֵּר confregit, fregit cum vehementia.

3. Aliquando significationem habent contrariam conjug. primæ & Themati, ut à חָטָא peccavit, חִפּוֹא expiavit à peccato, שָׁרַשׁ

f

radix,

radix, שֵׁרֶשׁ eradicavit, רֵשׁ cinis, רֵמוּ removit cineres.

4. Sunt & quædam quæ permissionem tantum significant, ut חָיָה *vixit*, חָיָה *vivificavit* & *permisit vivere*, Deut. 20. *Veneficam* חָיָה *non fines vivere*. Sic & Exo. I. 17.

5. Quædam declarationem tantum significat. Vt Lev. 13. 13. Si sacerdos מִטְהַר mun-
davit plagam, i. mundam declaravit. Et vers.
15. Si vero טָמַא polluet eam i. pollutam, im-
mundam declarabit.

6. Sunt & hic absoluta quædam, און an-
scultavit, צמח germinavit: דבר locutus est.

HIPHIL.

i. Quæ in Kal neutra, hic fiunt activa
feu transitiva sine medio, כבד *gravis fuit*,
כבדו *aggravavit.*

2. Quæ in Kal activa seu transitiva sine medio, hic fiunt transitiva cum medio, hoc est, denotantur tales actiones, quæ fiunt alio impellente, alio agente. *VT* קרַבֿ וִישַׁבֿיט, קרַבִּֿי fecit usitare alium, וַיִּשְׁמַעֿ אֲדָמָהֿ audire fecit alium. Hinc innumerabilia verba sunt, in quorum explicatione necessario oportet verbo facio, Atque ex hac conjunctura videtur explicandum illud *Math. 5. 45.* *qui oritur facit solem suum.* Alias n. *אֲנֹרִיתִּי* est oriri. Sic *Lxx.*

Вас:

Βασιλευν pro, constituere Regem 1. Sam. 8. & 2. Reg. 3. 2. Cor. 2. 14. Σεπαιθεύοντι ημᾶς, qui triumphare facit nos. Sic Col. 1. ικανός idoneum facio; quasi dicas, idoneare, Eph. 1. χαριστός .i. gratiosus facio. Et ibid. ἐκάθισεν sedere fecit. Sic Luc. 11. 53. δὲνομοματίζεν. Vide Bezam ad singula loca.

3. Quædam hic quoque permissionem significant; ut הָיָה sicut vivere.

4. Quædam hic quoque declarationem significant; Prov. 17. 15. Abominatio est coram DOMINO מִצְדִּיק רָשָׁע וּמִרָשָׁע צָדִיק justum declarans improbum; & injustum pronuncians justum.

5. Et hic quoque absoluta quædam sunt; quæ videlicet in Kal non sunt usitata, ut הָשִׁיב mane surrexit.

HIT PHAEL.

1. Habet frequentativa, ut הִתְהַלַּךְ itavit.

2. Verba significantia actionem reciprocam, eamque vel VERAM, ut הִתְחַקַּר se ipsum profecit: Vel FICTAM, ut 2. Sam. 13. 5. הִתְחַלֵּף finge te egrotum: Jos. 9. 4. וַיִּצְמְדוּ & sinxerunt se legatos. Pro. 13. 7. יֵשׁ מִתְעַשְׂרֵי וְאֵין יֵשׁ מִתְרַשָּׁשׁ Est qui divitem se fingit, & nihil habet; est qui pauperem se fingit, & habet tamen substantiam magnam.

3. Sunt & hic quoque quæ significatio-

f 2

nem

Scindl. dos
cet à verbis
in Cal tran-
sitivis esse si-
gnificatione
reciprocam
veram ab in-
transitivis
verò simu-
latam, ima-
ginariam, ja-
ctatoriam,
sonabudam
& assiduam.

nem conjugat. Kal habent, ut התפלל oravit,
התחנן supplicavit.

Regula de Verbis conjunctis.

Eothimius
 ait signifi-
 cari tantum
 mentis intē-
 tionem. ni-
 mis stricte,
 verum n. id
 in iis tantum
 est, quae a-
 ctum aliquē
 mentis sig-
 nificant.

Creberrimum est in Ebraismo, ut ver-
 bum jungatur cum suo infinitivo, ut ראו
ראיתי videndo vidi.

LXX. & Vulg. hunc infinitivum solent ex-
 primere vel per participia, ut ידון עידון, videns
 vidi, vel per nomen, ut, exultatione exulta-
 bunt, quod crebrum in N. T. Hac autem exag-
 geratio non uno modo potest exprimi. Obser-
 vandus potissimum est situs Infinitivi, Is si se-
 quatur, solet hac phrasi continua actio denotari,
 ut Ies. 6. 9. שמעו שמעו audite audiendo, Jer. 22.
 10. בכו בכו flete flendo, Gen. 26. 13. יכלה הליך
 & processit procedendo .i. indefinenter. Sin-
 contra is precedat, tum aut pertinet ad actio-
 nem verbi, aut ad certitudinem rei, & quan-
 doque etiam celeritatem. Actionis cujusque
 intentionem significat his locis, hauriendo hausit
 .i. magno labore hausit, Exo. 2. Castigando ca-
 stigavit me DOMINVS, id est, vehemen-
 ter, Ps. 118. Luc. 22. ἠθροῦν ἐρεθίστηκα, id est
 valde desideravi. Act. 2. 28. I. Sam. 1. 10. Rei
 certitudinem: 2. Sam. 9. faciendo faciam tibi
 misericordiam. Veniendo veniam & non tar-
 dabo, ubi & celeritatem significat. Ierem. 36.
Veniendo veni .i. celeriter, I. Sam. 14. 39. Moriendo

riendo morietur, *Vulg. sine retractatione morietur. Sic quoque Plato in Symp.* *ἄνευ ἀποστροφῆς*. Et Lucian. in dial. Menel. & Protei, videns vidi, Gellius 5. 17. exercitum occisione occisum. Si negatio interjiciatur, vehementior redditur negatio Exod. 5. 23. *הַצֵּל לֹא הָצִילָהּ*

2. Cum verbum finitum jungitur infinito, finitum sæpe per Adverbium exponendum est, Gen. 8. 10. *וַיִּזְכֹּק שָׁלַח* & addidit mittere .i. iterum misit. Sic in N. T. ter, & quidem apud Lucam, 19. 11. & 20. 11. *ἔπεμψε* & addidit mittere, Actor. 12. 3. *ἔπεμψε τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ* & *ἔπεμψε*. Hæc Regula potissimum locum quoque habet in verbis qualitatis & quantitatis, quæ in conjugata adverbia resolvenda sunt, infinitivo, qui regebatur, in verbum quasi regens resolutio, Ier. 1. 12. *הִיטַבְתָּ לְרֹאשִׁי* benefecisti videndo .i. vidisti bene, 2. Chr. 20. 35. *הִרְשִׁיעַ לַעֲשׂוֹר* malefecit, egit, faciendo .i. fecit, vixit pessime. Io. 2. 20. *הִגְדִּיל לַעֲשׂוֹת* magnificavit facere, .i. fecit magnificè.

3. Sic cum duo verba ejusdem temporis vel modi se mutuo fine copula consequuntur, prius per adverbium explicari solet.

Pf. 45. 5. *צָלַח רֶכֶב* prosperare, equita .i. prospere equita. Psal. 51. *הִרְבַּ כְּסִפִּי* multiplica, lava me, .i. sæpè; multoties. Sic, revertere tolle librum. .i. iterum tolle, Hof. 9. 9. *הָעֵמִיקוּ חֲקָאִי*

f 3

profun-

profundarunt peccarunt .i. profunde peccarunt, profunde .i. valde, quomodo Latini dicunt, profunda avaritia, nequitia, libido & Apul. profunde erumna cupidinis.

Regule quaedam rariores selectioresque de Nomine ejusque constructione.

1. Multa Regum nomina communia sunt. Sic Pharaon commune nomen Regum Egypti, ut hodie Catholicus, Christianissimus Regum Hisp. & Gall. Vide Censuram nostram.

2. Nomina Gentilitia saepe transeunt in nomina appellativa, ob insignem aliquam proprietatem. *Vt Arabs pro latrone, erat n. ea gens dedita latrocinij, unde & Saraceni dicti, סרק n. Arabicè, latrocinari, vide Cens. nostram, ad Iudic. 9. Canaanæus pro Mercatore, Chaldaeus pro astrologo. Exempla profana vide apud Casaub. ad Persii Sat. 1.*

3. Nomen saepe pro pronomine, *Dixit Moses socero Moysi .i. suo. Psal. 82. Stat Deus in cætu Dei .i. suo. Vide Pisc. ad illum locum.*

4. Nomen abstractum saepe pro adverbio, maxime si præcedat ב. *Vt במרמה in dolo .i. doloso. Sed & sine ea, Deut. 1. judicate justitiam .i. juste. Hinc lux loco Iob. 8. 25. Vbi Christus rogatus quisnam esset, respondit, τὴν ἀρχὴν ὁ, τὴν καὶ λαλῶ ὑμῖν, .i. ego id sum quod a*
prin

principio loquor vobis, vel, loquebar. *Alij παυ-
τελως & ὁλως, prorsus, &c. Vide BeZam & Drus.*

5. Abstracta pro concretis, captivitas
pro captivis. ἐκλογὴ pro electis, circumcisio,
præputium, pro circumcisis, præputiatis.

6. Nomina heëmanthica quæ ὁ præfi-
xum habent, plerumq; nomina instrumen-
torum sunt, id est, ὁ heëmanth. sæpe ejus-
modi denominativa constituit, quibus tan-
quam instrumentis actio verbi perficitur.
*Vt à יָצַו protexit, מָגֵן clypeus. פָּתַח aperuit, מַכְסֵּה
clavis, פָּנִים flavit, מַפְסֵּה follis, sic מְרִירָה ventila-
brum. Sic Ebræi distinguunt מְאִיר luminare
ab אִיר luce. Vt vid. מְאִיר sit instrumentum vel
corpus pellucidum, per quod lux ea, quæ die
primo creata est, splendorem suum transmittat.*

7. In fœmini. cum nota generis dupli-
catur, semper aliquid accedit ad significa-
tionem propriam. *Vt à יְשׁוּעָה salus יְשׁוּעָה
magna salus, עֲזָרָה Psa. 49. Iun. vertit plenum
auxilium, Ps. 63. 8. summum auxilium. Ps. 92.
16. de Deo, non est in eo עוֹלָה .i. ulla iniquitas,
ne minima quidem. Idem fit in verbis, I. Sam. 1.
נִפְלְאוֹתָהּ pro נִפְלְאוֹתָהּ admodum mirabilis fuit,
Kimchi, הִגְמִינָה geminatum est ad ostendendum
abundantem amorem. Sic Ios. 6. 17. הִתְחַבְּרָה
probè & pulchrè occultavit. Idem Kimchi, Est
cum duobus signis fœmin. generis, & omnis*

duplicatio ad auxesin.

8. Pro singulari aliquando plurale ponitur per simplicem Enallagen. *Vt in N. T. δεξιά pro dextra, σάββατα, τὰ ἁγία τῶν ἁγίων, pro, Sanctum Sanctorum, & αἰῶνες pro mundo, Hebr. 1. Vide quæ nos hac de re alibi. Act. 19. 38. Sed vide Drusiam Ebr. 9. Gen. 34. 27. Temeraverunt Dinam, de uno Sichem, Exo. 4. mortui sunt qui querebant animam &c. De Pharaone, & Matth. 2. de Herode. Gen. 21. 7. Filios ablactavit Sara, de uno Isahac. Et 36. 25. Isti sunt filij Ana, Dischon. Et 46. 23.*

9. Aliquando plurale adhibetur pro singulari, quando Scriptura. unum aliquod incertè vult indicare. *Iud. 12. 7. sepultus est in urbibus Gilead, .i. unâ aliquâ ex urbibus Gilead. Sic, pullus asinarum. Et Iud. 14. 5. Catulus αρῖων leonorum. Ion. 1. Latera navis. Matth. 27. 44. Latrones exprobrârunt .i. interprete Luca 23. 39. Vnus ex suspensis facinorosis.*

10. Aliquando plurale ponitur pro singulari ad auxesin & amplificationem. *Sic Elephas, quem Græci κατ' ἐξοχὴν vocant θηρίον, unde apud Suidam, θηρία. οἱ ἐλέφαντες, & Latini Bellua, Terent. Adcône ferox es quod imperium habes in belluas? ab Ebrais in plurali vocatur בהמות, quod ratione vasti corporis multarum bestiarum instar sit. Ps. 49. 4. תַּבְּנוֹת וְחַבְּנוֹת*

חכמות & חכמות pro varia sapientia & multiplici prudentia, vel præstantissima & excellentiss. sapientia. חכמות summa abominatio. hinc æterna illa & increata sapientia, Prov. I. 20. & 9. I. vocatur חכמות.

II. Solent & hoc modo augere & quasi Superlativum circumloqui, יפה כנסים pulchra inter mulieres .i. pulcherrima omnium mul. Sic Prov. 30. *Leo est כבֹּר כִּכְהֶמָּה fortis inter bestias*, Et in N. T. Luc. I. *εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν.*

12. Habent & alium modum auxeseas, quo jungunt nomen augendum cum nomine Dei. *Vt arbores Dei .i. altæ; Cedri Dei. Flamma Dei .i. luculenta, montes Dei .i. alti, Pavor Dei .i. magnus, Sopor DOMINI .i. gravissimus.* Kimchi Ps. 65. 10. *Elohim est cognomen omnis rei magnæ & admirandæ. Sed hæc loquendi forma per Dat. quoque exprimitur, Benedictus יהוה Domino .i. valde.* Ruth. 2. 20. *Civitas magna לאלהים Deo.* Ion. 3. 3. *Hinc Moses dicitur fuisse ἀσῆτος τῷ θεῷ, Act. 7. .i. ἐξαιρετός, admodum venustus.*

13. Et hunc, quo rem amplificandam repetunt in Genit. plurali.

Rex Regum .i. R. potentissimus. Servus servorum, viliissimus. Sanctum sanctorum, vanitas vanitatum, celi cælorum, sæcula sæculorum. Atque huc referri videntur hæc posse, licet in numero sing. fiat repetitio, malitia malitiæ, Ier.

6. 26. *Flamma flammæ*, Ies. 28. 16. *Ezech. 21. 3. Lamentum lamenti.*

Nota huc à quibusdam referri modum primum Prov. 9. 1. חִכְמוֹת בְּנֵתָהּ sapientia edificat, ut sit per Ellipsin alterius חִכְמָה pro חִכְמַת חִכְמָה sapientia sapientiarum .i. summa sapientia. Vbi & illud nota.

14. Non esse insolens in Scriptura ut in constructione Substantivi cum Substantivo, prius desideretur & excidat.

Dan. 9. חֲמֹדָה אֲתָה quod Dan. 11. plenè extat, אִישׁ חֲמֹדָה אֲרֶץ vir desiderium tu es. Iob. 32. 19. Venter meus est כֵּין sicut vinum .i. sicut uter vini. Iud. 5. 7. פָּרוֹן pro אֲנָשֵׁי פָרוֹן viri pagi .i. pagani, & sic conciliabis anomaliam 2. Sam. 13. וַיִּבְרַח דָּוִד & desideravit supple נַפְשׁ anima Davidis. Similiter

15. Cum duo Genitivi se invicem sequuntur & regunt, prior Genit. sæpe excidit, Ut *Ezr. 3. 10. עַל יְדֵי דָוִד pro עַל יְדֵי דָוִד כְּלֵי דָוִד mons DOMINI, pro מֶלֶךְ דָּוִד mons domus DOMINI. Sic מַפְתַּח דָּוִד clavis David .i. clavis domus David, quod plenum extat Ies. 22. 22. Panis facierum .i. mensæ facierum,*

16. Nota & illud ex Junii notis ad Prov. 1. 20. Pluralem numerum sæpe adhiberi honoris causa. Huc referunt אֲרָנִים, unde & אֲרָנִים formæ לֹבִי fenestra, nec non בְּעָלִים & אֱלֹהִים qua de re vide *Cl. Dr. Elohim, Paræi comm. ad Gen. 1. 1. Buxtorf. in Syntaxi.*

17. Ebræi nomina quæ accidens significant, solent jungere subjecto seu substantiæ per præ-

per prepositionem ב, planè ut Arabes, quorum est, *Deus est in potente*, .i. potens, *Ego sum in credente* .i. credens, vide Cl. V. Th. Erpenii Gramm. Arab. p. 157.

Ies. 21. opus in veritate .i. verum, firmum. Prov. Ne esto in vini potoribus .i. vini potor. Sic, in fidei iussoribus, Ps. 54. Deus est in sustentantibus animam meam. Sic accipio illud Ps. 51. In iniquitate formatus sum, & in peccatis concepit me mater mea .i. iniquus formatus sum & peccatorem concepit me mater. 2. Petri 2. Conversatio in libidine. Sapientia in Mysterio 1. Cor. 2. Et huc retulerim illud Act. 8. 23. Video te totum esse in felle amaritudinis .i. fel, te totum esse felleum.

18. Adjectiva sæpe subaudienda sunt ad substantiva & contra.

Ies. 1. Lana pro lana alba, Prov. 18. 22. Vxor pro uxore bona 2. Sam. 21. Accinctus חרשה novo, sub. חרב gladio. Sic ad קהלח subaudi vocem נפש & ad משרות Ps. 68. 12. vocem עלמות puellæ, solebant enim חורש & a choris puellarum cani, vide Iud. 5. 11. 1. Sam. 18. 5. Ut nullus locus sit regulæ Riberianæ, qua statuit Ebreos ad rei præstantiam significandam uti femininis pro masculinis. Vide eum ad Hagg. 1. num. 22.

19. Cum adjectivo singulari plurale subit. subicitur, distributio adhibenda est. Ps. 119. ישר משפטיך rectum est iudicia tua, .i. אחר כל משפטיך unumquodq. iudiciorum tuorum.

20. Solent aliquando Ebræi Appositionem Latinorum ita efferre, ut posterius nomen sit Genit.

Fluvius Euphratis Gen. 15. Manus dextre mee, Psal.

73 24. Sidus Dei vestri, Amos 3. Sic Latini, Urbemque Patavi, Fontemque Timavi.

21. Cum idem substantivum continuò repetitur, distributio denotatur.

Gen. 7. 9. שנים שנים duo, duo, .i. bina, ut Marc 6. 7. *דו, דו*. vir, vir, unusquisque. Num. 28. 21. *עשרון עשרון* decimam, decimam, .i. singulas decimas, ubi turpissime lapsus est Vet. Interpres, dum vertit, decimā decimæ. Vide Cens. nost.

22. At si Vau interveniat, diversitas.

Psal. 12. loquuntur בלב ובלב corde & corde, .i. duplici corde, *Epba & Epba*, lapis & lapis .i. mensura duplex seu diversa, & pondus diversum, alterum majus, alterum minus. Loco ponderum enim labides adhibebant prisci.

23. Notavit a. Cl. Buxtorf. si בל preponatur redire usum priorem, vid. distributionis.

Esth. 9. 21. *שנה ושנה בכל* singulis annis, quod כל in textu Ebrao denuo sæpe cadit, ut Ezra 10. *וקני עיר ועיר* seniores cujusque urbis, Esth. 1. 22.

24. Crebræ sunt apud Ebræos locutiones *καὶ ὡς ἀλλήλας*, ubi duo synonyma ita junguntur, ut posterius à priori regatur.

Dan. 12. *ארץ העפר* terra pulveris, Deut. 32. 13. *צור החלמיש* petra silicis, & *חלמיש הצור* silex petra. Sic juxta Aben. שיר מזמור Canticum Psalmi, & contrà, Psalmus Cantici. Rom. 1. in similitudinem imaginis. Huc refero illud Ps. 40. *במגלת הספר* in volumine libri .i. in Lege, quæ κατ' ἐξοχήν volumen dicitur seu liber. Veteres libros complicabant in Cylindri morem, unde *τύξας & ἀναπύξας* Luc. 4. 17. Vnde optime vox סגלה per Latinum volumen redditur. Thema enim est בלל volvere.

25. Hæc locutio aliquando auget.

וְיִפְסֵהוּ

Et Ps. 40. E luto cæni .i. luto profundissimo, Prov. 20.
 obscuritas tenebrarum .i. densissima, ut & 2. Pet. 2. Act. 8.
 in felle amaritudinis .i. amarissimo, solent n. ista duo se in-
 vicem explicare. Sic, vires roboris, letitia exultationis. Et
 locus maxime insignis ob tria synonyma conjuncta, Eph. 3. 19.
 ὑπερβαλλον μεγαλο τῆς δυνάμεως τὰ κράτες
 τῆς ἰσχύος αὐτοῦ.

26. Nomina eleganter sæpe regunt ca-
 sum verbi sui.

Deut. 1. 27. אֶתְּנוּ אֹתָנוּ בְּשׂוֹנְאֵי יְהוָה ob odium Domini nos,
 .i. quia Dominus odit nos, Ies. 13. 19. Iuxta subversionem
 Dei סִדְּם אֶת־סֹדֶם Sodomam .i. ut subvertit Dominus Sodomam.
 Salust. 3. histor. Facta & dicta Alexandri æmulus erat.
 Plautus, nulli rei nisi adulterio studiosus.

Regula de Numeralibus.

Cum post tria ponitur אַרְבָּעָה .i. quatuor,
 tum per 4. intelligendum est רִבְעִי quartum.

Prov. 30. tria exempla sunt; ex quibus consistere potest de ve-
 ritate hujus observationis. vers. 15. Tria sunt insatabilia, &
 quatuor non dicunt, sufficit. At enumerantur tantum IV. Ergo,
 quatuor non dicunt, idem est ac si dixisset, & quartum non dicit.
 Sic versu 18. & 21. Hinc lucem facies capiti 1. Amor, propter
 tria scelera, Damascus, Gaza, Tyri &c. Et propter quatuor non
 avertam istud. Errant qui hic ex 3. & 4. faciunt septem. Locu-
 tio est, qualis est in Proverbijis. Hoc tantum discriminis est, quod
 illic numerus quaternarius stricte accipiondus sit, enumerantur
 n. illic semper quatuor; Hic vero, quia nulla enumeratio, numero
 respondens, numerus certus pro incerto intelligitur. Sic ergo sa-
 nendum, Tenarium numerum sæpe per se multitudinem signifi-
 care, est n. primus numerus multitudinis in Scriptura; Plenus ut
 Latinis Ter. in, ter felix, sapiens. Virg. Ter conatus ibi, &c. Vbi
 Servius Ter exponit sapiens. Sic & tria peccata multa sunt. Cum
 autem ad numerum ternarium aliquid accedit, tunc excessus
 maximus & amplificatio maxima intelligitur, Sic Latini, o ter-
 que quaterque beati, & Hom.

Ter

Τῆς μάκαρος Δαναοὶ καὶ τέτρακίς, οἱ τοῖ' ὅλοι' οἱ.
Hoc ipsum observandum quoque in alijs numeris, Job. 5. in se-
anguis liberabit te & in septem non tanget malum. i. septima.

DE PRONOME.

1. Pronomina relativa sæpe non ad pro-
ximum, sed ad remotius referenda sunt.

Gen. 10. 12. Resen inter Nimiven & Chelach: ~~ἡ~~
Ista est urbs illa magna. Ista. i. Nimive, non Chelach, Psal.
99. 7. In columna nubis allocutus est eos, vid. Mosem & Az-
bar. non verò Samuelem &c. Sic Ebr. 9. 4. ~~ὅς~~ ἡ, non referendum
ad κίβωλον τῆς διαθήκης, sed ad remotius ~~ἐκείνην~~, constat
n. ex 1. Reg. 8. 3. in arcâ fuisse ~~πρ~~ i. tantum tabulas.

2. Pronomina relativa & adverbia sæpe
ponuntur sine suo antecedenti.

Job. 2. Nudus egressus sum ex utero matris & nudus re-
vertar illuc ~~ἔνθα~~: non in uterum, sed in terram, Marci 9.
Vermis eorum non morietur sc. damnatorum. Job. 4. 15.
Qui stabit pro eo, sc. Patre.

3. Pronomina affixa verbis intransitivis,
per ἔλλειψιν commodæ præpositionis jun-
guntur, ut ~~ἔτι~~ habitabit te. i. ~~ἔνθα~~ cū te, tecum.

De Syntegorematibus.

1. Negandi particula cum signo univer-
sali in propositione juncta, non influit in fi-
gnum, sed in verbum; vel ut alii hoc effe-
runt, Negatio signo universalis præpositæ
sux contrariæ equipollet.

Ps. 142. Non justificabitur coram te ~~ὅτι~~ ~~ὅτι~~ omnis vi-
vens. i. nullus vivens justificabitur, Psal. 49. Non sumet
secum omne, i. nihil sumet. In Logica nostrâ aliter est, unde
lapsus est Hieron. cum in comm. ad Eph. 1. locum Ps. 143.
sc. ~~ὅτι~~

sic explicat, non justificabuntur omnes, sed aliqui. Agitur
loco præd. de iustitia legali quâ nullus iustificatur. Idem
quoque observandum venit, cum negatio post ponitur, Exod.
22. Omnem pupillum non affligetis. Dan. 7. Omnis lesio
non est inventa in eo.

2. Adverbia metas significantia, ut *usq;*
etiam donec, ita affirmant & negant de præte-
rito, ut affirmant & negent etiam de futuro,
seu, ponuntur pro *interea* & *postea*.

Math. 1. Non cognovit eam donec peperit, .i. nec ante nec post
partum, nunquam. Non exibis inde donec solveris ult. quadran-
tem. .i. nunquam, ut explicatur in Marco. Hac locutio inde mihi
videtur orta, quod Ebrai hæc particula soliti fuerint aliquid af-
firmare vel negare de eo tempore, de quo dubitari posset, ut sic *usq;*
positum sit pro *etiam donec*, 1. Sam. 6. 13. Non addidit pa-
rere Michol, usq; ad diem mortis sue, .i. non peperit quoad vixit,
dum parere potuisset. Extra controversiam enim liquitur, post
mortem parere non potuisse, 1. Sam. 15. Samuël non vidit Sau-
lem usque ad diem mortis, .i. ne eo quidem tempore, quo videre
cum potuisset. Psal. 110. Sede ex. donec posuero, .i. etiam eo
tempore quo hostes tui necdum plane debellati erunt. Ero vobis-
cum usque ad consummationem sæculi. .i. etiam eo tempore quo
multa vobis evenient, unde de mea presentia possitis dubitare. Ies.
22. non remitteretur vobis hæc iniquitas, donec moriamini. .i. nun-
quam, nam post mortem non remissum iri, ponit Propheta extra
dubium, & tamen huic loco superstructus est hodiernus Iudaï-
smus; credunt n. peccata sua morte naturali expiari.

3. Nota interrogandi sæpe deest, unde verba sæpe juvenda
sunt pronunciatione, Iob. 2. Bonum accepimus à Deo & malum
לֹא נִקְחָהּ non accipiemus? נָא pro הֲלֵא. Sic Mich. 5. Ite
Bethlehem parva es? הַצֵּעִיר pro הַצֵּעִיר. Sensus est, nequaquam
es minima, quomodo Mathæus expressit cap. 1. Hæc aliter consi-
liari non bene possunt. Ebrai n. quando interrogant sine negatio-
ne, negant, ut in exemplis allatis: quando cum negatione, affir-
mant, an non scriptum est in Prophetis? .i. scriptum est.

4. Chaph nota similitudinis geminata reciprocam similitudi-
nem significat. Ies. 44. 2. כְּכַהֵן כְּכַהֵן sicut populus sicut sa-
cerdos.

terdos. i. ut p. sic S. & vice versa, ut S. sic populus. 8. Nota similitudinis saepe redundat Ps 49. assimilari sicut bestiis. Rom. 9. assimilati fuissetis sicut Gomorribus. Contra, saepe desit, Gen. 29. 9. Prov. 17. 22. 9. Aliquando & nota similitudinis & red-
 * Prov. ditionis simul desunt, maxime in Prov. & Job * (sicut) aqua
 25. 25. frigida anima lassata (grata est: ita) rumor bonus ex terra longin-
 qua. Job. 24. 19. (ut) calor & siccitas aquas nivis rapiunt, (ita)
 infernus rapit eos qui peccaverunt. Quem locum nimis licenter
 vertit vulg. Ad minimum calorem transeat ab aquis nivium, &
 usque ad inferos peccatum eius. Vnde duplicem Gehennam alie-
 ram calidam, alteram frigidam fabricati sunt Scholastici.

Regula Majoris Evidentia.

1. Ebraei aliquid vehementer affirmaturi efferunt illud per negationem contrarii, ut in Prov. Non prosunt thesauri impro-
 bitatis. i. immane quantum obsumt. Accipere personam in iudicio
 non est bonum. i. pessimum est. Ps 36. 5. in via non bona. Ps 43. 1.
 a gente non benigna. i. crudelissima. Huc refert Cl. Drusus &
 locum illum, Non remittetur ei nec in hoc nec futuro saeculo, i.
 vehementer punietur & hic & post hanc vitam. Math. 12.

2. Universale axioma praemissum amplificare solent Ebraei
 partitione. Eaue vel TEMPORIS, ut Math. 12. Non re-
 existetur ei, Addit, nec in hoc nec fut. saeculo. i. interprete Marco
 3. 29. non habebit remissionem in aeternum. Scholiasies Ben-Syre,
 Qui laborant morbo linguae sanari non possunt, nec in hoc, nec in
 futuro saeculo. vel LOCORUM, Deus. 5. 38. Non declinabis
 ab ea dextrorsum vel sinistrorsum. Vel REIUM, Gen. 31. 25.
 Non loqueris cum eo quicquam, neque bonum neque malum. Vel
 denique Personarum, Eccles. 24. 33. Neque primus neque ulti-
 mus. i. Nullus omnino. Rom. 1. 16. omni credenti, Et Iudaeo &
 Graeco, ubi per Gracos intellige omnes non Iudaeos.

4. Toti vel speciei solent subicere partem aliquando seu in-
 dividuum, sed nobilius. Iudaei & Ierusalem. Fulci vixit manus
 eius & dextram. Ps 47. 16. Luminaria & Sol. Ps 18. 1. hostis
 Davidis & Saul. 1. Reg. 11. 1. Filia alienigena & Filia Pharao-
 nis. Ait. 26. 21. In prophetis & Moysi, Moses n. princeps Prophe-
 tarum merito censendus & Oceanus,

Εξ ἑπὶ πάντες πόταμοι καὶ ὡᾶσα θάλασσα.
 Ait. 1. 14. Cum mulieribus & Maria matre Iesu. Rom. Troas
 & Hectora. Aristoph. Ody & Iupiter. Virg. Danaum & Achillem
 immitis Achilli.

F I N I S.

son-
com.
Gen.
red-
qua
gin-
sta)
nter
&
lit-

per
pro-
licio
3.1.
&
i.

naei
re-
arco
re,
cin
bis
as.
Vel
li-
&

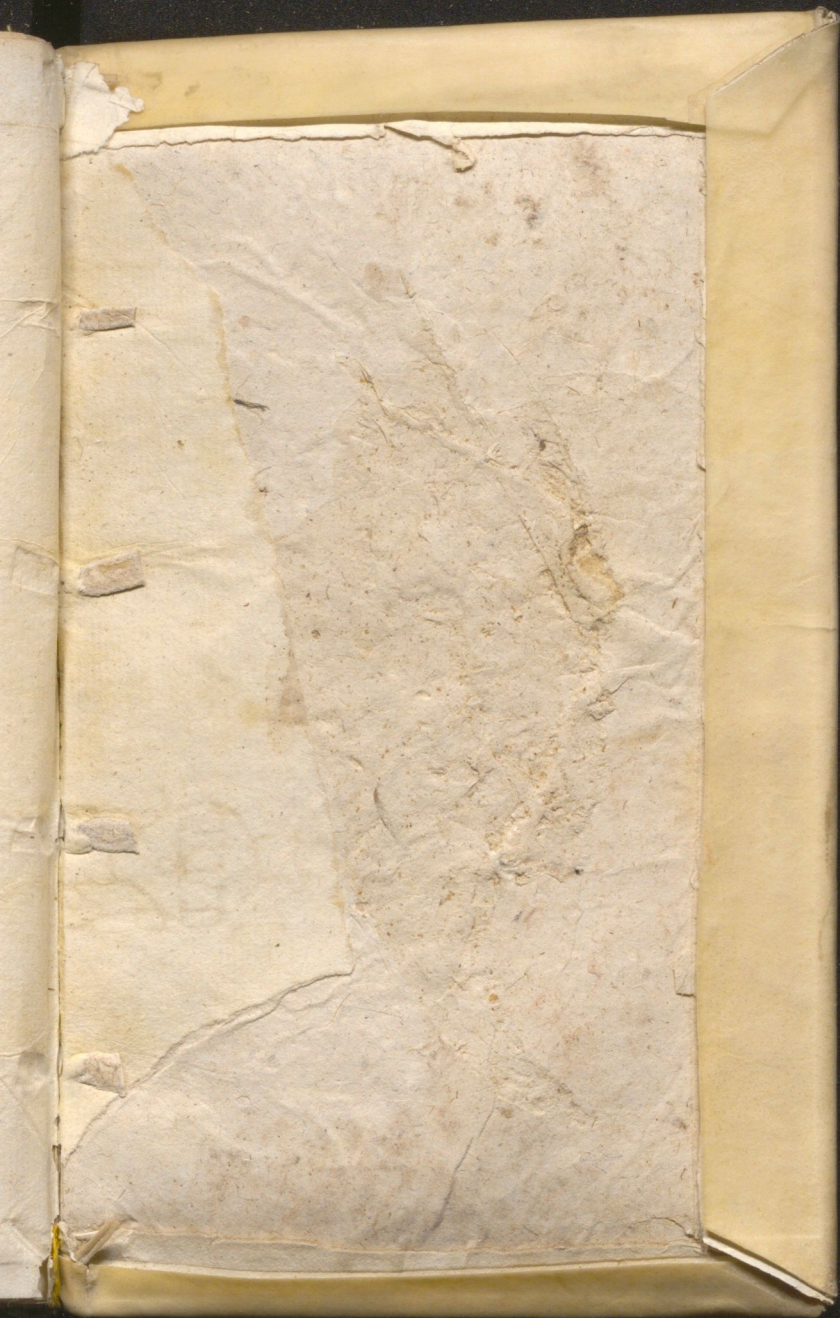
in-
nas
stis
ao-
re-

.
nas
nas

ALVENSLEBEN
T
200

SIXTINI AMAMA FRISII
D E
RECTA LECTIONE
LINGUÆ SANCTÆ

Vbi

REGV

In

